

משה בירנבוים

נ"נ לקוה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע ועכ"א

מליזענסק

עיה"ק טבריא תובב"א

ענושה"ת

פרשת כי תלך

צמח"ק כי תצא למלחמה על אויבך וישיבת שביו כא. י. צמח"ק 'תולדות יעקב יוסף' צפרשת צמח"ק עה"פ 'ונפלו אויביכם לפניכם לחרב' וזה"ק, מ"ש לפניכם לחרב, ולא חרב. ג"ל דכחצתי דשמעתי ממורי (הצע"ט הק') זלה"ה צי"אור פסוק כי תלך למלחמה על אויבך ושיבת שביו (דברים כא, י), כי ע"י טענת ה"לך הרע עצמו צוה כובש ה"לך הרע, שאם הוא זריו צמלחמתו לפתות את האדם בצעירה כדי לעשות שליחותו יתברך, כמ"ש צוהר (פרומה קסג ע"ב) משל וכו', מזה יקח אדם מוסר לעצמו שיהיה זריו צמלחמתו שלא לשמוע לי"ל הרע שהוא ר"ל קונו יתברך וכו' ודפח"ת. וזה יוצן ונפל ואויביכם לפניכם לחרב, כי אויביכם הוא ה"לך הרע, צמלחמתו נגדו יהיה ה"לך הרע עצמו לחרב צידך להלחם נגדו כ"ל והצן: עכלה"ק.

והנה גם צדבר זה של לקחת מוסר ודוגמא מה"לך הרע יש גם הרבה אופנים צוה, ויש אופנים צוה שלא מתאימים לאנשים כערכינו, וכפי שאיתא מהרה"ק הרי"ם מגור זי"ע, חלה"ק: הגם שכתוב צמח"ק הצע"ט שם טוב ושיבת שביו, שילמד ממה שה"לך הרע עושה ר"ל הש"ת מה שמפתהו, נראה לע"ד שזה אחר ונתנו כו' צידך, תחילה לא ילמד ממנו, שאינו מלמד טוב, שר"ל לא צד האדם, עכלה"ק.

אמנם יש דבר פשוט שכל אחד יכול וחייב ללמוד מה"לך הרע, כי הרי ידוע פירושה של רבותינו זי"ע על 'והסר שטן מלפנינו ומאחרינו' שכשהשטן בא לפני עשיית המצווה, להסית לא לקיים המצווה, בא בטענה, שמי אצטוה וצא"ה דרגה אנו נמצאים, וצודאי אין אנו צמ"צ שאנו ראויים לעמוד בתפלה וכדו' לפני הצורה כל עולמים, ואין תפלתנו שווה מאומה חלילה, ולאחר המצווה, בא בטענה הפוכה, צדדי להכניס גאות, ואומר לנו, מה יקר וגדול עצודתינו, וזהו הכוונה, 'והסר שטן מלפנינו ומאחרינו' הכוונה ל' מיני הטענות שצ"ל אלינו.

וכן ידוע הפי' על 'כי הלל רשע על תאוות נפשו' שהשטן צדדי להסיתנו לתאוות רעות חלילה, מכניס בנו ענוה כהלל, לשכנענו שאנו כלום ואין עצודתנו ראויה חלילה, וע"ז אמר הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע, שאדם שעבר ח"ו אפי' עבירה חמורה כחייבי כריתות חלילה, והדבר הזה מפריעו לגשת לתפילה לפני הש"ת במקודם, הרי אדם זה לא עבר את מפתנו של דרך החסידות. ע"כ.

ובספר 'זכרון יוסף' ראיתי סיפור נפלא שסיפר הרה"ח עזריאל זעליג לידר ז"ל מטבריה, הרה"ח ר' זעליג חני"ל לרגל עסקו בנוסחא האתרוגים נסע לחו"ל הרבה פעמים וזכה להסתופף הרבה אצל אדמו"ר נוהר"ש מסלונים זי"ע כן זכה לנסוע כמה וכמה פעמים עם אדמו"ר נוהר"ש מסלונים זי"ע להרבה מקומות וזיהו נוסר דברים נוענינים ושיחות קודש שראה ושמוע כוננו בנשיעותיו אלה.

זיהו נוספר שפעם נסע ברכבת עם מרן נוהר"ש זי"ע ואמר לו מרן היות ובקרון השני יושב שם צעיר אחד שייגיד לו בשמו שהוא מובקשו לבוא אליו.

ככונן שניגש להצעיר חני"ל ולמרות שהלה ישב עם חברות פוקרים ובי"ח איתם בשחוק וקלות ראש ר"ל ככל נקום אמר לו שמרן מובקשו לבוא אליו, והצעיר נענה אם שלא בחשק גדול וניגש למרן.

בגשתו קדמו מרן בשמחה ושא"ל לשלוחו ומצבו הכללי בתוך דבריו פנה אליו: איצקה, יבון שהנד בעל רכוש של חמישים אלף רוביל", שהיה סכום עצום בימים ההם, ענהו איצקא, הודו לה, ושוב הביע מרן את שמחתו ושיבועות רענונו וכך, הצעיר איצקא לא הבין לשמחת מרן מזה היא עושה, שאף שלפנים היה נוסע למרן זי"ע אולם זה הרי זמן רב שנתעשר, ונתקיים בו המליצה, וישמון ויבעט, והפסיק את כל קשריו עם מרן בפרט, ועם חסידים בכלל.

ומרן זי"ע ברוב חכמתו הכיר בפני הצעיר שהוא תמוה מאוד, פנה אליו ואמר לו אני כוכר עליך את פליאתך על שמחתך והתפעלותי מעושרך ורוב טובך, ואולי הנך חושב שאני מצפה לקבל כסף מנך, הנני מובטיחך שגם אם תתן לי לא אקבל מנך, אולם שמחתך בלבי בידעי ומכירי אותך, שגם בעת שבאת אלי בתור חסיד, גם בזמן ההוא לא הייתי נותן עבור כל חסידותך אף שוה פרוטה, ועתה שנוכחתי שאף בעד חסידות מופקדת זו כש"לך, היה כדאי לי"ל הרע לשלם כחיר רב כזה, מזה אפשר לי לתאר עד כמה שוה וכמה הערך של חסידות אמיתית, ומדבר זה אני שמח. ע"כ.

וכמו"כ עובדא אצל אחד הצדיקים, וכמו"כ לי שהיה מוגזע טשערנאביל, שהחושב"ק ראה שנופריעים לו הרבה באמצע התפילה, ולא נותנים לו להתפלל כראוי, ובהיות שה"י אדם פשוט וגם ביותר, הגיע למוסקא, שאם כן הדבר, שנובילא לא יכול להתפלל כראוי, כי מופריעים לו כל הזמן, אם כן יותר על התפלה ולא יתפלל, והנה באותו יום כשנכנס לשמוש את הצדיק, שא"ל הצדיק למה לא התפלל היום, וענה המושמש, כי מובילא לא נותנים לו להתפלל וכל הזמן מופריעים לו, ולכן הבין שתפלתו מובילא ללא שום שווי"ת, אמר לו הצדיק, הרי הנך רואה שכשלא התפללת אני רואה זאת עליך, ומזה אתה רואה שתפלתך בכל יום עם כל הפרעות, בכל זאת יש בה מוש, ע"כ

והענין צוה, שכל מטרת ה"לך הרע, אינו רק לדבר זה שמסיתו עכשו, אלא מטרתו צי"ת להכניס צו עצבות, וגם כשצ"ל אחרי עשיית המצווה להצי"ל לידי גאוה, גם צוה המטרה להצי"ל לעצבות, כידוע מספה"ק, שגאוה מצי"ל לידי עצבות, וענוה לידי שמחה, ולכן עיקר העבודה לא להשתכנע ח"ו מהשטן שאין עצודתנו חשובה צמ"ש, וצוה לגרום שלא להמשיך צמלחמתנו לעשות ר"ל יצ"ש ח"ו.

וזה צריכים אנו ללמוד מה"לך"ר, צמח"ת 'ושבית שביו' שלפי הכוחות העולמים שמשקיע להסית ולהדיח כל יהודי אפי' הפשוט צי"ת שמשוקע כולו צמח"ת מכל מעשה טוב ומכל לימוד תורה ותפלה, מהתפלה הפשוטה שלו, או מהשיעור הקטן צער צמח"ת, מזה אנו רואים מה יקר הדבר ולידע צמ"ש עומדים ומצפים לכל מעשה טוב ותפלה ותורה של כל יהודי צמ"ל מצ"ל שהוא,

ועזור הש"ת שנוכח כולנו למצ"ה ותמימה טובה, ותחל שנה וצרכותיה, צמ"י ומוזני רוחי, וכל הנכלל צוה, צמ"ל הנראה והגולה צמח"ת תמידית, אכ"י

***

כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושיבית שביו (כא, י).

ללע"ד גם השייכות לסוף הפרשה 'זכור את אשר עשה לך עמלק וגו' אשר קרך בצדך וכו' ואתה עיף ויגע וגו'

זו, אלא שמד זה יגלה הקצ"ה, שאף אלו מבני ישראל שבעצמם נממדים מן הדקוה, אף הם עושים דקקה אלו עם אלו, שזו מעלה מיוחדת רק אצל בני ישראל.

זהו שאמר הכתוב כי תלל למלחמה על אויבך כשתלל להלחם בשונאך ונתנו ה' אלקיך 'צידך' היינו בזכות ידך, שאף שאין צידך שום זכות אחר כי אם מעשה הדקקה שאתה עושה צידך שיש לך יד פתוחה כמאה"כ (טו, ח) פתוח תפתח את ידך, בזכות זה יפיל הקצ"ה את האויבים והשונאים תחמיק, כי ע"י הדקקה נראה בעליל ההבדל בין ישראל לעמים,

וזוה ושצית תנלח את הגויים, גם כשכבר תהיה צמנצ של שציו שכל המלכאים המקטרגים יאמרו שהגויים צריכים לנלח ולהתגבר עליך ולשצו אותך בשציו, לא יהיה כדצרי המקטרגים כי הלל הם אינם יודעים כלל מהנעשה צוה העולם השפל.

(שפע חיים דרשות תורשי תשמ"א)

***

ובכתה את אביה ואת אביה ירוז ימים (כא, יג).

אמר האר"י הק' (ליקוטי מורה פ"י כי תלל) שזוה חודש אלול, שצריך לצכות לפני השי"ת צעד כנסת ישראל ולהתחרט על עונותיו (ע"י זיה"ח כי תלל גת, ד).

יש לומר מפני מה נקרא ראש חודש אלול 'ירח', מפני שהוא לשון ירח בן יומו, שהלצנה נקראת בשלש לשונות, ירח, סיהרא ולצנה, ירח נקראת בתחלת החודש, שמתחיל להתגדל ולהאיר, ולצנה בצמנצ חודש, וסיהרא בצופו, שאינה מאירה והיא כמו צבית הסוהר, ובחודש אלול נפתחין שערי תשובה, וצריך האדם לדמות צעמנו שמעמה מתחיל להתגדל כתינוק בן יומו, ולכן אלול נקרא ירח.

(ליקוט עבודת ישראל)

***

והיה אם לא זופצת בה (כא, יד).

התורה הקדושה הציטה עד סוף כל הדורות, שיש כמה אנשים שעושים תשובה בראש השנה ויום הכפורים ואחר כך חוזרין לשטותם. כמו ששמעתי אומרים (תהלים י, י) 'יגמור נא רע רשעים, הם נ"א יום מר"ח אלו לעד אחר שמחת תורה, מתחיל 'רע רשעים', על כן הזהירה התורה 'ומכור לא תמכרה בכסף' ר"ל שלא תמכור הנשמה עוד צחמדות ותאות רעות, מלשון נכסוף נכספתי, 'תחת אשר עניתי' צימי אלול, 'לא תתעמר צה' עוד.

(ליקוט עבודת ישראל, יקר מפז כי תלל)

***

כי יהיה לאיש בן סורר ובמורה וגו' (כא, יז).

וברש"י ובן סורר ובמורה נהרג על שם סופו, הגיעה תורה לסוף דעתו, סוף שמוכלה מכוון אביו ומבקש לימודו ואינו מוציא, ועומד בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות, אמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב.

הכוונת יחזקאל חאנעס שר"י היה בבחרותו בין מבקרי חיצו של הרח"ק החוזה מלובלין ז"ע, החוזה היה רודף אותו והיה אומר למקורביו להתרחק מוננו, כי חזה כראש שהוא ישתכוד.

יום אחד בשעה שהתהלך יחזקאל בחצר הרבי ועשה כעשי חסידות הגיע שבוה לביקור הרון הפולני הגראף 'צארטורסקי, החוזה קיבלו בכבוד גדול. כשהלך הגראף, שאל יחזקאל את הרבי, אותי רודף הרבי פן אחיה לגוי, והגראף הזה שהוא כבר גוי הרבי מקרבו ומכבדו.

ענה לו החוזה, בן סורר ובמורה נידון בסקילה על שם סופו שעתיד הוא לעמוד בפרשת דרכים וללסטם את הבריות, ותמוה הרי כל החשיש הוא שכוא ייעשה לרוצח, ורוצח דינו קל יותר בסייף, ולכזה בן סורר ובמורה דינו בסקילה החמורה, אלא סיים החוזה מלובלין, אין זאת אלא שהחכנות

דידוע מספה"ק שפירשו כוונת הכתוב 'אשר קרך' שקליפת עמלק הוא להכניס קרירות שהכל צדך מקרה, וע"י כן מוניה חלילה מהאמונה, שאז יכול להיות שמהיה עיף ויגע, שתעסוק בכל כוחך צדבר מסוים, ולא ירא אלקים, שרק זה תשכח חלילה, שצריך לצקש את עורתו ית"ש, כי אלמלא עוזרו אינו יכול לו,

וזוה כוונת הכתוב, 'כי תלל למלחמה' אז אם תחשוב לעצמך ש'ונתנו ה' אלקיך' שאיך יכול לו ללל שה' יתנו לך, אז תללית שיהיה 'צדיך'.

אבל אם חלילה תחשוב ש'ושצית' שאתה זה זה שצובה אותך, ללל עורה ממרום, אזי 'שציו' אז חלילה לא תתגבר עליו ואתה תהי' חלילה שצוי צידו.

(משה ידבר, ליזענסק)

***

כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבית שבי (כא, י).

הרה"ק מרוז"ן ז"ע אמר, שלפני ציאת המש"ח כשיהודי יאמר צרוך אתה ה' לא ידע להצחין צין המצרך להתצרך כציוול, מיהו אתה ומיהו הוא עכד"ק.

וזוה דבר נורא שהדעת תהיה ממושמת כל כך שלא יהיה לאדם שום השגה צה' אלקיו.

אמנם אף על פי כן תהיה אמונה זו חצובה כל כך וכל הרקיעים ירעדו ויפחדו ומצרכה כואת. וזה נרמז באומרו כי תלל למלחמה על אויבך ונתנו ה' 'אלקיך' צידך, 'אלקיך' היינו האלקות שלך, שאתה מאמין צה' לפי השגתך הפעוטה וקט שכלך, אולם גם דבר זה לדבר גדול יחצצ בשמים.

ואמונה זו חצובה לפני הקצ"ה ציור צדור הזה, שהרי כבר קרוב לאלפיים שנה שאומות העולם משתעבדים צישראל והורגים צהם אלפים ורצבות וצכל זאת בני ישראל נושאים עיניהם לאציהם שצשמים. על זה אמר הכתוב ושצית שאתה תגבר על אומות העולם והמקטרגים, שהרי שציו אתה שצוי צין הגויים ועשו עמך כל מה שלצם חפץ, ואם אחר כל זאת עדיין עומדים בני ישראל ומכריזים שמע ישראל, הרי נראה צוה שצחם ומעלתם.

(שפע חיים דרשות תורשי תשמ"א)

***

כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבית שבי (כא, י).

איתא צמד"ש, צאותה שעה מיכאל סניגורן של ישראל משתתק, שנאמר (דניאל יב, ה) וצעת ההיא יעמוד מיכאל וגו והיתה עת צרה וגו', אמר הקצ"ה למיכאל, נשתתקת, אני מדבר, שנאמר אני מדבר צדקקה. צאציה זכות אני גואלם, צשציל הדקקה שהיו עושים אלו עם אלו, ע"כ.

יש לרמז צלשון המדרש 'אלו עם אלו', דמעלת בני ישראל הוא שנותנים דקה גם כשהם צענמם צריכים, היום נתן ראצון לשמעון ולמחרת נתן שמעון לראצון, כי אף שכולם נצרכים וצוקקים, מכל מקום אינם מקמנאים ידם מליתן דקקה. אין עוד אומה כואת על פני תצל כי מה שהגויים נותנים דקקה מן הממון אשר המה עושים צגול וצחמם, הוא רק כדי להשתמט מן המיסים וכו', ואף אז נותנים צאופן שיהיה להמקבל צושה וכלימה.

דבר זה יאמר הקצ"ה למלאך מיכאל, דלכאורה אם יש לצני ישראל זכות מצות דקקה למה מתחילה ידום המלאך מיכאל ולא יאמר זכות

שאדם עושה כדי להיפך לרע, קשות ומוסוכנות יותר מנעצם היותו רע, בו שהוא ערב גוי קשה כון הגוי, ההתחננות יותר גרועה מזהחונן.
(בכוננת רש"י)

***

ובערת הרע מוקרבך וכל ישראל ישמעו ויראו (כא, כא).
דמזה שאתה מצער הרע מעמך, ע"ז כל העם ישמעו ויראו, ותהיה הרע מצוער ממלא מכלל ישראל.

(הר"ק ר' יצחק מסקווילא ז"וק"ל, מאורי אור)

***

ולא אבה ה' אלקיך לשימוע אל בלעם ויהפך ה' אלקיך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלקיך (כג, ז).

"כי אהבך" הוא נתינת טעם על מה שכתוב לפני זה, ולפני זה נזכר שני דברים: (א) ולא אבה וגו' לשמע אל בלעם, (ב) ויהפך וגו' את הקללה לברכה, והנה הנתינת טעם קאי על סיפא דקרא דייקא (על "ויהפך") ולא על רישא דקרא ("ולא אבה לשמע אל בלעם"), כי מזה שלא אבה ה' לשמוע אל בלעם עדיין אין לנו רואים שאותו הוא אוהב, כי לפעמים אין הקצ"ה שומע לקללתו של המקלל, לא מתוך אהבה להמקולל אלא מתוך שנאה להמקלל, אבל להפוך הקללה לברכה, זהו ודאי רק משום שהש"ת אוהב אותנו.

(אדה"ז מס"ג ז"ע, נר ישראל)

***

ארבעים יבנו לא יוסיף (כה, ג).

ודרשו ז"ל (מכות כג) במספר ארבעים ולא ארבעים שלימות. דהנה מה שאמרה התורה ארבעים מלקות הוא כנגד ארבעים יום של יצירת הוולד (תנחומא במדבר כג).

והנה אף בעת שאדם חוטא חלילה, חלק ישראל אינו חוטא. וכמו שציקש יעקב אע"ה, בסודם אל תבוא נפשי וכו' (בראשית מט, ו) - שלא יזכר שמי במחלוקתם (רש"י במדבר טו, א, וע"י רש"י בבראשית סט).

ולכאורה האם שלא זכר שמו אין לנו יודעים שלוי הוא בן יעקב, אולם זה היה בקשתו שחלק ישראל לא יחטא, כי יכולין לחטוא רק עד השבט ולא ממנו ולמעלה, דא"כ היה חלילה נכללין בחטא כל שבטי ישראל וזה אי אפשר.

ולזה במספר ארבעים ולא ארבעים שלימות, כי אם תכה ארבעים שלימות □ ונקלה אחיך לעיניך, תכה חלק אחיך ג"כ, וזה החלק לא חטא.

ואת זה החלק זוכין תיכף בעת צרית המילה. והנה אמרו ז"ל (שבת קל). כל מנזר שקבלו עלליהם ישראל בשמחה עדיין עושין בשמחה. והנה שמחה נמשך משלימות, כי באמת שאר המנזרות קשה לעשות בשלימות כי אי אפשר בלא שום פניה, זולת במילת התינוק יען שעוד אין לו דעת נעשה צו המנזר בשלימות בלי פניה.

וכן מצינו במדרש (קה"ר ט, ד) בשעה שהתינוקות נפטרים מצית רבן צת קול יולדת ואומרת להן לך אכול בשמחה (קהלת ט, ז) ושניהם חד, כי צרית הלשון מכוון כנגד צרית המעור (סי"א פ"א מ"ג).

(ישרש יעקב)

***

אשר קרך בדרך וגו' (כה, יז).

פירוש, שעשה אותך מקרה, כי אינו מנזרה ועושה גם הוא רוצה, דהיינו מקרה, אך דרך קבע דצדיקות גמורה לא יוכל קשור, אך יעקב הוא דצדיקות גמורה דהיינו קבע, ועל זה נקרא יעקב יושב אהלים (בראשית כה, כז) היינו שהוא בצדיקות, ועשו הרשע נקרא איש

שדה, דהיינו בהפקרות שלא בצדיקות גמורה, וזה נקרא אשר קרך, שהטיל קליפה זאת בישראל, וזאת תיקן משה רבינו ע"ה במלחמה, וכמאמר (שמות יז, יא) והיה כאשר ירים וגו', וכמפורש במשנה בר"ה (כ"ט). אך עיקר התיקון הוא הגלות, כי העבודה בגלות היא בהתקשרות גמור.

(ליקוטי הר"ם)

***

אשר קרך בדרך (כה, יז).

מלחמת עמלק המורה על מלחמת היצר נגד האדם המנסה להכשילו ולהטילו ברשמו, ולכן היא מלחמה תמידית ונאחית ושייך בכל דור ודור, הרי אחד מן הדברים העיקריים שבו הוא מנסה כל כוחו והשפעתו היא: להציא את האדם לידי גיאור ולהחשיבו צעני עזמו, ולהראות לו שהוא עומד במצב טוב והוא הולך בדרך הישר והטוב, וזהו "קרך בדרך" קרך הוא ענין של יקר וחשיבות, והיינו צוה הוא צא על האדם להראות לו שהוא "יקר" ומשוב כיון שהוא הולך "בדרך" הטוב, בצחי' "אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'". ולמה א"כ לא כתוב "יקרך" בהוספת אות יו"ד? כי בודאי אינו כדאי שיהודי (היינו יו"ד) יהיה עומד במצב הזה.

(הר"ק מרח"ץ ז"ע, נר ישראל)

***

אשר קרך בדרך ויזנב בך וגו' (כה, יז).

הנה כי מדרך עמלק אשר מקרר ועושה הדברים הכל מקרה, ועל ידי זה הוא מוציא מהאמונה, כי מי שהוא עושה דברי העולם במקרה הוא יוצא לגמרי מהאמונה, והוא אשר קרך בדרך, כי כאשר האדם מגיע להדרך אמת אינו יכול צוה, אך מאחר שהיו ישראל עדיין במדבר קודם מתן תורה אזי הוא היה יכול להס צוה, אם לא משה רבינו אשר עמד להם להחלישו.

(ליקוטי הר"ם)

***

אשר קרך בדרך (כה, יז).

עוד חשבתי צענין של 'אשר קרך בדרך' לפרש ע"פ מה שראיתי עה"כ בפרשתינו 'כי יהיה לאיש בן סורר ומורה' (כא, יא) כתב רש"י בן סורר ומורה נהרג על שם סופו. הקשו הראשונים הרי מצינו אצל ישמעאל (בראשית כ"א, יז) 'באשר הוא שם', ומצינו רש"י מחז"ל, לפי מעשיו עכשיו הוא נדון ולא לפי מה שהוא עמיד לעשות.

ומדוע בן סורר ומורה נדון על שם סופו. אלא, פירש הרבי מקאצק ז"ל הכונה היא "על שם סופו" בגלל סוף התואר שלו, בן סורר ומורה נדון הוא בעד ה"מורה", שלא דיו כי סורר הנהו, אלא גם מורה לאחרים ללכת צדרכו, וגדול המחטאיו יותר מן ההורגו ע"כ.

והנה לא מצינו בשום מקום שאחד שמשכנע מישהו לעבור עבירה (לא מהשגשג עבירות) שחייב מיתה, אלא דלנע"ד דצוה שמורה לאחרים הוי בצחינת עמלק שבו כתוב 'תמחה', וצמנה הוא צחינת עמלק, דבעמלק כתיב 'אשר קרך בדרך' ופירשו בספ"ק שהכניס קרירות מעבודת הש"ת,

ולכאורה הרי זה יכול לקרות לכל אחד שח"ו יהיה בקרירות אם ח"ו מהתגברות היצר, או שמתעבדו הוא קר המוג ולכן צריך השתדלות מרובה לעוררו, ולמה מגיע דין של 'תמחה' על אחד שמכניס קרירות,

בלבו שום ספק צהאמונה, רק להאמין צהאמונה ודאית ואמיתית שהשי"ת צרל כל עלמין ולית אחר פנוי מיניה.

(הרה"ק ר' דוד מטאלנא ז"וק"ל, מאורי אור)

***

לא תזרושי בשור ובזבזבור יזודו (כב, י).

וצרשי: והוא הדין להנהיגם יחד קשורים זוגים צהולכת שום משא.

לא תשיך לאזויך נשך כסף וגי' (כג, כ).

וצרשי: אזהרה ללוה שלא יתן רצית ללוה,

עובדא שהיתה אצל הרה"ק רבי נושה סופר היחתם סופר" ז"ע, ביום אסרו חג של סוכות אחר תפילת הבוקר, ושיעורי הישיבה ליכו הסתיו טרם נסדרו, כי החלו מראש חדש חשוון ישב הרב בחדרו לבדו, לקרא בהשאלות הרבות שהרינו אליו מנורחקי ארץ למוען השיב לשואליו דבר. כמעט קרא באחת מן השנים או שלש דלתות, והנה קול דפיקה קלה וחלושה כדפיקת עניי הבא לפשוט יד לעזרה שלא יעזי להשבית מנוחת גרי הביתנשמועה על דלתו.

חשב הרב בלבבו, הן חג האסיף עת שמחת הנפש וחדות ה' חנוך עבר ותור הסתיו ימי הקרח והכפור, קרה וצנת שלג הגיעו, ובכן נעלה מועל כל ספק כי עניי הוא העומד על הפתח הבא להודיעו את מוצבו הרע, כי כל נגעו ופגעו בני עדתו אליו הקריבו כי כאב רחמן היה להם, ויקם מכסאו וימחר להביאו הביתה למוען קבל פני ה' העומד ליכין אביו.

בפתחו את הדלת ראה עומד צב לפניו את ראש הקהל קהל עדת פרעסבורג העשיר הנכבד מכל בני עדתו 'פלוני אלמוני' אשר כל שעלי רגליו אך רוממות וכבוד יביעו.

פה נכזבה השערתו – אמר הרב אל ראש הקהל – בחשבי את העומד על הפתח לעניי נכה רוח, מושגים רבות לא נעלמו מנוני מועדיו המכונים, גם דרך דפיקותיו בסורו אלי, הפעם שנה את טעמו והרגלו.

"רבי השיב ראש הקהל "נבואת אמת בפיך, מושפטו אשר יחריץ מספק, אמת ואמונה, יתר מושפט בני גילנו הברור והודאי, הירשני לדבר רגעים אחדים אתו לבדו".

תחת תת מוענה, סגר הרב את הדלת מלפניהם, ויבקש את אורחו לקחת לו מקום לשבת. האחרון ישב דומם, שאיפת רוח אפו נעצרה – מושברון לב וקצר רוח – לרגעים אחדים, ואחרי שבה מועט רוחו אליו, התמלטו מפיו המאמרים המועטים הבודדים ומקוטעים האלה: דבר סתר לי לרבי ולעצתי אחכה, איש אבד, אומלל ונואש אנכי, ידי מטה עד מאד, ומצבי ירד עד הדיטא התחתונה.

הרב נעוה מושמוע דבריו אלה ויבט בחרדה בפני אורחו הזועפים לשוא ניסה להביט בעיניו בראי נפשו כי השפילן לארץ רק נחרת רוח אפו הנמוחה, הקשת עיניו צעדי החזקה ונטהו המוצפה כסף אשר נענעו הנז והנה בידיו הרועדות, העידו לכודי כי אומלל הוא.

"כזה חטאתך כי רבה ועונך – כי גדול מנשוא – שאלו הרב בקול ננוך כי תהיה לאבד עצות אשר ישועה רחקה מנוני",

פני הנשאל האירו מועט ויבט בבטחה בפני הרב ויאמר "פשעי לה' הודות לו כי לא אדע, ולא חטאתי נגדו הפעם, כי אם מוצבי הרע. כי כל הונני ורכושי אבדתי שלא באשמותי – בענין רע ואשאר עני ואביון"

רק את כספך אבדת וכבר הנך אובד עצות ואומלל, התלויה עצמותו של האדם

בכספו אשר באבדן זה יאבד אתו יחד הוסיף הרב לשאל האבה, נשיאת הפנים והכבוד אשר בני העדה מנחילים אותו, לו לבדו הם ולא לכספו. הוא אמנם השתמש בכספו להחזקת לומדי תורה להשביע רעבים להלביש ערומים ולרפא חולים בכל זאת הגדולה והתפארת רק לו לבדו ולא לכספו, אשר על ראשו ינוח, הוא גם עתה וישאר עוד לינצח עשיר ונכבד אם גם אפס כספו.

אלא שאזל עמלק כמיצ 'אשר קרך צדק' שלא נסתפק צואת שהסית יחידים להסתקרר מעצודת השי"ת, אלא העז וייסד דרך חדשה להמנהג צקיריות, וזה הכונה אשר קרך 'צדק' שעשה את הקיריות ל'דק' ועז' כמזב 'מתמה' וזה הענין של סורר ומורה, שמורה לאחרים ללכת צדרכו הנלוה, ועושה זאת לדק, במקום לאמר את האמת שזה צא מהמגצרות הילר, ומחולשת עצמו שלא יכל לו, דאז הרי יקרא חלש אופי, ולכן עושה זאת לדק מ'ו

(משה יצב, ליזענסק)

***

אשר קרך בדרך (כה יז).

חסיד אחד שהיה בין אנשי לוינו של הרה"ק רבי אברהם מוסוכוטשוב ז"ל בעת נסעו פעם לקרלסבד להתרפא סיפר: כי בשבת הראשונה לבואם שמה הלכו ברחוב ופתאום שם לב הרבי לאיש אחד שעמד בפתח חנותו וסיגריה בפיו הסתכל הרבי בשלט שמועל החנות וקרא מועל גבו את השם הראשון אברהם בלועזית מיד ניגש לאותו איש ושאל אותו אתה הוא בעל החנות השיב הן אמר לו ושכך אברהם השיב הן לא יכול האדמו"ר לעצור ברוחו ואמר לו יהודי ששמו אברהם ומחלל את השבת בפרהסייה וסטר על לחיו של האיש

נתמלא האיש כעס וקרא לשוטרים ונעשה רעש מסביב ונתאסף המון אנשים והשוטרים עמדו לאסרו רצו החסידים והביילו את רב המוקם שיתערב בענין למוען לא יאסרו את האדמו"ר ואמנם בהתערבוהו של הרב שהסביר לנושטרה כי האיש הוא גאון יהודי מופלגיה ודעתו אינה סובלת חילול שבת קודש שהוא מועיקרי יסודי היהדות ועל כן עשה מה שעשה מתוך כוונה לשם שמנים פטרו את הבעל 'אבני נזר' בשלום ורק קנסוהו בסכום סמלי כקנס בזיון לבעל החנות

לא יכול היה גאון ההלכה לראות בעיניו ולסבול כיצד יהודים מוחלים את שם ישראל ושם שמנים בפרהסייה הדבר היה מרגיזו עד עומק נפשו, ביחוד לא היתה דעתו נוחה מיהודי אשכנז, והיה שונא את הארץ ההיא, הוא היה אומר שגרמניה היא עמלק שכתוב אשר קרך בדרך וגרמניה מוקרת את כל היהודים אורה של הארץ ההיא מוטנאה.

והיה אומר, כל אימת שאני בא לשאוף אור צח בגרמניה קשה עלי לחדש שם חידושי תורה לשנה אחרת נסע לשיצוניץ נקום מרפא בפולין וסיפר שישם אפילו העצים רוצים לשמוע קדושה וסידר מנין והתפלל בצבור ביער ושמוע בשעת התפלה כי העצים אמרו קדושה וענו אמן וברוך הוא וברוך שמו, וסיים בסיפורו אז החלטתי שלא לנטוע עוד לגרמניה לשאוף אור צח

(מגדולי החסידות)

***

והיה בהניחו ה' אלקיך לך וגו' תמוזה את זכר עמלק (כה, יט).

הרה"ק רבי ישראל שלום יוסף ממעו"צו" ז"ע שמע מחותנו רציו אדה"ז מסא"ג ז"ע, פעם צצנת זכור שאמר: אם היה לישראל מנוחה היינו מנוחת הנפש והדעת, היו יכולים לקיים מצות מחיית זכר עמלק כמו שכתוב: "והיה צהניח ה' אלקיך לך" אז "מתמה את זכר עמלק", אצל לעומת זה כשהאדם מקוצב ציפורים, הרי זה מונע ממנו שיוכל להשיג יראת שמים, וזהו "הנרמו" צההמשך: "ואתה עיף ויגע" מחמת יסורים ועגמ"ג מ'ו, אז "ולא ירא אלקים".

(אדה"ז מסא"ג ז"ע, נר ישראל)

***

תמוזה את זכר עמלק (כה, יט).

עמלק צגימט' ספק, שמפיל ספק צליבו של אדם צהמונת הצורח צרוך הוא, והסימן לזה הוא היש ה' צקרצנו אם אין יצוא עמלק (שמות מ, ז-ט) לזאת יראה האדם למחות את זכר עמלק שלא יהיה

ויפן הרב אל הדובר בו ויאמר סלח נא בזאת חטא בשפתו בהראותו, כי כוונתו חביב עליי כגופו ונפש רוק אליו נשואה, יספר נא לי את כל הקורות אותו מחלל ועד כלה ואשמעה.

בדבר הרב, בחכמתו דבריו האחרונים האלה כמותמכור עליי, העביר עיניו מעל פניו, ויחליצו מנבכי היאוש ויעורר אותו לבטוח בו בעיניו, ויאמר: ערבתי בסכומים גדולים בעד אנשים סוחרים בעלי ברית, ועתה הפסדתי את יתר פלטת כספי על ידי עסקים רעים, ומסבות תהפוכות שונות ירדפוני על כל מדרך כף רגלי, והנני נכון – למרות רציני – לכוועדירגל לנושי הרבים”

הרב נרעש ונדהם לשמועה זאת, ויפסיקהו לאמר: “למדרגה זאת לא יבוא לעולם”.

“אמון” השיב ראש הקהל – “מי יתן איפוא ויסקים ה’ על ידו, אבל קצרה בינתי”

להבין איך אחליץ מן המיצר. אשמע עצת רבי הטובה בזה. לו היתה לאל ידי, כי עתה נסעתי מחר לייפציגה אל שוק נחשת-קלל אבל האמינו לי, כי אין לי אף להוצאת הדרך, כי כל אשר יכלתי לעשות עד השעה הזאת עשיתי, ועתה אובד עינות אנכי, ואם גם אמוש את כל כלי לא אמינא אף עשרה זהובים”.

שאלו הרב: היודע איש ממיצב, – לכל חי זולת לרבי, גם לאשתי עוד לא גלית, כי אמרתי דיה לצרה בשעתה ובני ביתי ירגישו בזה בקרוב, ואם גם לא אסע בשנה הזאת לייפציגה יודע בקרב הימים גם לכל”.

שאלו הרב: כמה כסף נחוי לדרכו, ויענהו, בשנים הקודמות, כאין וכאפס נחשבה לי הוצאת דרכי, לעונות צרור הכסף הגדול אשר הביאו העסקים הרבים והשונים אלי. ועתה אשר יצאתי ריקה ומאומה אין אתי, אף הוצאת – הדרך תחשב לנשגבה כמנוי ולא אוכל לה.

על כל פנים כמה תעלה הוצאת דרכי? למוצער מאה זהובים; מאה זהובים! אינם סכום רב. אנכי אלוונם לו ויסע מחר אל השוק ואנכי מזהירו: שיגבור את העסק הראשון אשר יבוא לידי, ולבי סמוך ובטוח כי יראה ברכה בו, ובשובו הנה יוכל להשיבם אלי.

בדברו קם ממושיבו ויקה מהמלתחה שטר – מאה – זהובים כל רכושו אשר רכש וישיטו אליו.

פלזני אלמוני נאן לקחת מידו, באמרו. כי בא רק לקחת עינות ולא כספו האחרון. וכי גם לא ידע אם יוכל להשיבם אלי. אבל הרב הפציר בו מאד לקחת, וירגיעו ויאמר: “הידמה בנפשו, כי היית מלווה סכום כזה, לולא ידעתי אל נכון, כי במחרה בקרוב יושב באמתחתי. אחת היא לי, אם יונח הכסף במרוצת ארבעה השבועות הבאים במלתחי או ביצלתחי, ויתרון האחרון מן הראשון, כי אקיים על ידו מיצות גמולות חסדים. עתה אל יתמהמה עוד הנה לבלות זמן על חנם, וחכין עיננו אל הדרך”. ככלות הרב לדבר, אחזהו בידו ויחליצהו וילוחו עד הפתח.

מה אשיב לו תודה על כל תגמולו עלי, שאלו פלזני אלמוני בעינים רטובות מרוב.

בשם ה’ לי אל תתן תודה! הנעלם מונג, כי גם רבית דברים אסורה, ע”פ דעת חז”ל לנו, ואם כה יעשה, ונאלצתי לשוב לקחתם מידו. ילך, אל יעמוד פה. ישועת ה’ כהרף עין והרבה שלוחים למקום וישלח מלאכו הטוב לפניו. בלכתו לוחו הרב ושפתיו נעות ברכת כהנים המשולשת, וישב אל חדר שבתו תחכמוני.

מלא תקוה וחיים חדשים עזב פלזני את בית הרב וירגיש כאלו גולל אבן כבדה מעליו, ויתחיל לבטוח ולבו נמלא נחומות אל ויקו לימי אורה וישועה, בו בעיניו, הרגיש עצמו כנולד מחדש, ובבטחה ועוז אץ לדרכו ובעבור ימים מועטים בא לייפציגה. בסורו, כדרכו אל מולו הקבוע, פגש שם את מכירו ומיודעו, בעל ברית כסחרו מימים ימימה מר יאעלזאהן מהאמבורג ואחרי פרישתו לשלום אמר האחרון אליו: מה האושר! כי התארחתי הפעם אתו הנה. לי דבר עסק טוב עבורו, אשר ישתכר על ידו סכום רב. וישוה גם לי. כי אגמור את הדבר בהקדם האפשרי. לרגלי נסיעתי הנה באה

עבורי אני – נושא – קאפפעע מבראזילען (קפה מברזיל), מהמין המובחר ובמקח היותר זול, ואף אמנם כי יודע אנכי, כי עד מחרה יעלה השער אבל לא אוכל לחכות עד העת ההיא, כי עלי לגמור עסקים טובים אחרים בכסף מזומן, לזאת אתן לו את העסק הזה במחיר אשר הושת עלי ואתן לו גם את החשבון הנקורי.

מחיר הקאפפעע עולה כארבע מאות אלף זהובים, וכשלישת אלפים זהובים שכר הובלה וכס המושלח. יתן לי את הסך הזה בשטרי – חוב לפרעון בזמן שני חדשים, אשר כמזומנים יחשבו בשוק המסחר.

אל יחשוב הרבה, רק ימחר לגמור את העסק, ואם ימינא שמוץ הפרזה בדברי, בידו לבטל את המקח בכל עת ועונה. אולם אבטיחהו נאמנה, כי אם יחכה מעט ועלה המחיר פי שנים ועל כל פנים רחוק מהפסד וקרוב לשכר הוא. “יבכך נגמר” ויאחוז יאעלזאהן את ידו לכרות עמו ברית המסחר.

“פלזני אלמוני” ידעו אמנם מאז ומלפנים לסוחר נאמן ויבן גם את טוב העסק אשר נתן לפניו לענות בו כי יביא בכנפיו ברכה למדי, אך בידעו את מיצבו הרע, כי כל רכושו עלה רק לערך שמונים זהובים, וגם המזה אינם שלו רק לזוים אצלו מחר, ירא לשלוח ידו הדלה למסחר גדול כזה, רק הבטחתו לרבו החת”ס: כי יגמור את העסק. אשר יבא אל ידו ראשונה, נוסף על תקותו אשר שיעשעתהו, כי על ידו יוכל למוצער להשיב הלואתו לרבו, עודדה אותו להשליך יתנו על ה’ והעסק נגמר. בידי רועדות, חתם פלזני את שטרי החוב על סך 375,000 זהובים, ויבטח בה’ ובברכת רבו כי יצליח,

וכעבור שכונה ימים שב יאעלזאהן שנית אל חדר – רעו, ויאמר אליו: לי עוד עסק טוב עבורו, אשר ירויח מיד אל יד סך 50,000 זהובים במזומנים יחזיר לי את הקאפפעע אשר מכרתי לו כי מחירו עלה עתה מאד, ואוכל למכרו ברויח 100,000 זהובים ונחלקה בינינו את הרווח.

לדאבני השיבו האדון פלזני לא אוכל למלאות מושאלתו הפעם, כי כבר באתי בדברים עם שני סוחרים ויאתו גם כן לשלם את המחיר במזומנים, ובכל רגע אחכה לבואם הנה לגמור את הדבר.

בדברו נפתחה הדלת ויבואו שני הסוחרים ויאיינו בו לכלות את העסק. יאעלזאהן נסה להוסיף על המחיר אשר אמרו הם לשלם, אבל הם לא נסוגו אחור וייסיפו עוד ליתן, ויאליץ פ. לגמור העסק עמם. מזה השתכר מאה אלף זהובים ויקבל המחיר במזומנים, ויכפר פני יאעלזאהן במתנה 10,000 זהובים בעד הפסדו.

והצלחה האירה לו פנים בכל מעשיו שיעשה בלייפציג ובכל אשר פנה השכיב ליה, גם לאחד מבעלי חובותיו אשר חייב לו הון כביר ופשיט לו את הרגל עמודה השעה, וישב לו את מוצית חובו עתה. פלזני אלמוני היה לעשיר שכמוהו לא היה גם בהיותו במדרגה העליונה,

ויחל לחשוב מושבות להשיב גמול לרבו החת”ס. ובהיות שהרב היה אחד המביעים היותר גדולים על אבני חפץ קנה עבורו טבעת משובצה אבן יקרה מאד לתתה במתנה לרבו.

בשובו מדרכו פרעסבורגה, עוד טרם יצדד רגלו על מפתן ביתו סר אל בית הרב, אבל אז לא מינאו יושב לבדו בחדרו, כאשר ביקורו האחרון, לפני ארבעה שבועות, כי – אם עוד שני יצדדים ישבו על ידו ויתוכחו יחדיו בסוגיא עמוקה, ובהעתמקם בה לא נשמעה הכאתו על הדלת עד ששינה ושילש. למוותר היה לרבינו נושה לשאלו תוצאות דרכו, כי זיקי השמחה אשר חבריקו מעל פניו העידו לכל המביט בהם רק בסקירה הראשונה. התלמידים העתיקו מושבם הלאה, לבלתי התבטל מלימודם. כן הנמיכו מעט את קולם.

קודם כל אמר פלזני אלמוני אל הרב אשיב לו את הלואתו סך מאה זהובים. ברכת רבי נמלאה במודה גדולה כזאת, אשר לא אוכל לתאר באומר ודברים ולכן באתי אליו עוד טרם ראיתי פני ביתי. עוד בלילה הזה אספר לרבינו מכל אשר מינאתני ולא אלך מביתי טרם ארחש לו תודות

וברכות מאלופות על חסדו הגדול אשר לא ישכח לניצח מונגי, ולאות תודה קטנה הבאתי לו הטבעת הזאת למוזכרת עולם.

"אבן מבריקה כזאת לא ראיתי עד כה אמר הרב בשמוחה גלויה ועליצות יתרה, יחידה היא ואין שניה לה באבני אנשי עדתי ומוטובינה מעשה חושב, אשר לא ראיתי כמותה, ואחרי בחנו אותה היטב הוסיף מהללה כי אין דוגמתה".

כמאוסר בארץ היה פלוני אלמוני כי מוצאה ידו להשיב למוטיבו, דבר אשר ימשוך את לבו וישביעו עונג.

החזוין הזה עורר תמוהון והשתוממות גדולה בלב שני הצעירים וכחידה שתמוה היה הדבר להם. "כנראה" אמרו הצעירים זה לזה "לזה ראש הקהל מרבינו, סך מאה זהובים, ויפלא איפוא, שעשיר גדול כמוהו יצטרך לעשות הלואה מרבינו העני, וצויתר תגדל מבוכתנו כי יקח רבינו את הטבעת, הלא רבית גמורה היא".

בישבם מעט כנבוכים לחש אחד לרעהו, חובה קדושה עלינו, לגלות אוזן רבינו על הדבר הזה ולמנעו מעברה. "המיוזגע אתה – השיבו השני – הנלמוד לרבינו תורת ה' אשר ידעה יותר בשנתו מואשר אנחנו בהקין! זה הלא יהיה לנו למוזכרת עון, אשר לעולם לא נוכל כפרו".

"בנוקם שיש חילול השם, אין חולקין כבוד אפילו לרב", הורונו חז"ל, שסעו הראשון בדברו – ראה והבט שכחת רבינו על הטבעת, עלינו לעשות דבר קטן, נקרא בקול את התיבה רבית וזאת חובתנו עליו..."

"אולי תצדק בדבריך השיבו השני בכל זאת לא נבהל ברוחנו, למתוח קו חשד על רבינו, עד צאת ראש הקהל מן הבית, וידענו כי הגיע זמן קריאת מחאתנו על זה. נחכה – נא ונראה.

עוד עברו רגעים אחדים אשר הרב הביע בפה מלא ובשמחת לבב תהלת החפץ, ויפן אל ראש הקהל ויאמר אליו אשנה את דברי, כי הון יקר וחפץ נעלה כמוהו לא ראיתי, וזו הביאה אלי טרם הלויית אותי את הכסף, כי אז לקחתני מידו בחפץ לבב, ועתה לא אוכל לקבלה מידו כי רבית הוא, קחה ותנה לאשתך, ותשכח לבה מאד, כי תמוצא חפץ בה בכל מקום בואה.

לשמע זאת, תפף ראש הקהל בשתי ידיו על ראשו, וידבר קשות אל עיניו "בעד ועם הארץ אנכי, בשתי ונכלמתי להרים ראשי", בהטעותי את עיניו בעבירה מפורשת כזאת. כנראה, חפץ ה' הוא, לשלם בעצמו שכר טוב לרבינו, היו בטוב, בלי כל השבת תודה ומתנה מונגי, ישלם ה' פעלו ומשכורתו תהיה שלמה מה'. ויפרד מעליו וילך אל ביתו.

בהיותם, הרב ושני תלמידיו הצעירים לבדם בבית, פתח הגדול את דברו ויאמר "יסלח נא אדוננו מורנו ורבינו על אמרנו לפניו הפעם, כי אותות השמוחה הגדולה את הטבעת. אשר כבודו הראה, כחמושי רגעים לפנינו, הביאונו, בהשקפתנו הראשונה לחשוב חלילה תועה על רבנו, ולהרהר אחריו בעון רבית החמורה, ורוחנו היציקתנו להיות לו למוזכיר עון, עתה ראינו נוכח מסוף מעשהו על תחילת מחשבתו, כי נקי הוא מכל כתם ושנוי, אכן יפתר לנו רבנו חידתנו הסתומה מדוע זה שמח עליה ככה, ויטעה גם אותנו גם את ראש הקהל לדמות כי דעתו היתה לקבלה".

"שאלתכם נאמנה" השיב הרב ובחרדת קודש והתרגשות פנימית (כמישפטו תמיד, מדי דברו ממורו ורבו הגדול) אמר: המודה הנכונה הזאת, זכיתי ללמוד ממוורי הגדול, הגאון האמתי רבינו נתן אדלר זצ"ל בהמאורע אשר בא אל ידו:

בעודני בפראנקפורט, עיר מולדתי, ואצוק מים על ידו, קרה מקרה כזה: על עדת עיר אדענוואלד הקטנה, הלשינו צוררי ישראל והעלילו ברשע, וכל בני העדה היו נכונים להגרש מזה עיר.

העיר הזאת היתה על אחוזת השר מודאלבערג, אשר בין אוהבי ישראל נמנה ויכיר גם פני מורי הגאון מוהר"ן אדלר ז"ל כהודע זאת להעדה האומללה שלחה שלוחים לרבנו הגדול, כי יוליץ טוב עבורה לפני השר, כי כל הונם רכושם ונפשם צפויים היו לרעה. השלוחים הגיעו לעיר פראנקפורט, חצי שעה לפני קבלת שבת חנוכה, לעת ההיא לא ישב השר

שם, כי העתיק מושבו אל נחלתו הסמוכה לגעלנהויזען, במוצש"ק שלח מורי לשכור עגלת – כוסע ליסע כל הלילה, למען יקדים לבא מחר בבקר אל השר, ולא נמוצא בין כל בעלי העגלות אף אחד שיאות ליסע עמו, בלילה הזאת, כי השלג כסה פני הארץ בגובה 3-4 רגל, והקור חזק מאד, ומורי היה אז איש רפה אונים וחלש מאד ולא יכול לסכן עצמו לעשות דרכו בעגלת – חלקה שליטטען גלוייה, ובעגלת – אפנים מוכסה לא אבו בעלי העגלות ליסע כי יראו פן יתעכבו בין ערמות השלג.

נכבדי העיר יעצוהו, לחכות עד אור הבוקר ולבלתי העמיד עצמו בסכנת דרכים, אך הוא אטם אזנו משמועו עיצתם, באמרו: "מוצוה הבאה לידך אל חחמיניצנה", ובכל רגע ורגע שאני מתמוחה אעבור על "לא תעמוד על דם רעך" ולכן פנה לאחרונה אלי ויצוני במפגיע לחזוין עבורו עגלה בעד כל מחיר אשר יושת, ולבלתי שוב אליו ריקם. ואנכי הבאתי אליו עגלה רתומה לשני סוסים חזקים ולא הרפתיו עד – אשר לקחני עמודו להיות בן לוינו ונסע לדרכנו. לרגלי נסיעתנו זכיתי לראות גדולת רבי. ולא יאומן כי יסופר. בשבתנו בחשכה למדנו על פה, ואשתומם לשמוע מפיו הקדוש, בקיאותו הגדולה להגיד בעל פה כל ספרי הראשונים בלשונם מוש, כקורא מתוך הספר, ומי ישמיע תוקן גדולתו ובקיאתו בכל הש"ס. כרגע שעשועו אחד היה לנו מסע של ארבע שעות תכופות.

פתאום עמודה העגלה בערמות שלג ולא יכלה למוש ממוקומה, הדפקן (הבע"ג המוצליף בסוסים) ירד ממושביו ויודיענו: כי צללנו בתהום שלג רב והסוסים עייפים מאד ולא ידע עיצות בנפשו אנה לפנות.

ועל פי עיצת רבי, אסר הדפקן סוס אחד וירכב לכפר הקרוב להביא עוד סוס אחד או שניים לרתמם בעגלה, ורבי הוסיף לו חמישה זהובים מלבד ההוצאות שתעלינה, ואנחנו עסקנו בתורה. וכעבור שלש שעות שב הדפקן ברתומתו החדשה, ויהי ברתמם בעגלה קפץ מורי מזהעגלה, ובחפזו נפלו מנעליו הרחבים והחמים מעל רגליו, וישארו בתוך העגלה, והוא בבתי רגליו ממושי הדקים בתוך השלג, וירקד וידלג כעלם רך וצעיר בשמוחה גדולה עיצומה, אשר מעולם לא ראיתי כמותה.

כמישומם הבטתי עליו ולא יכלתי להבין מה נהיה פתאום עמו, ושמחה זאת מה זו עושה, וביחוד לא עיצתי כח לראות רפה אונים וחלש גדול כמוהו, עומד יחף ביצנת – שלג: ומבלי דבר דבר קפצתי מזהעגלה ואקחהו בחזקה ואכניסו אל תוך העגלה. אכן הוא מחר שנית לרוץ מתוכה, ויקרא בקולו אלי: "האינד רואה" וירמוז באצבע על הרתומה, אז נוכחתי סבת הדבר, הדפקן לא השיג בכפר כל סוס, ויביא שוורים תחתיהם וירתמם אל הסוסים.

"יאהאן, קראתי בשכנו אל הדפקן, ואומר: רתימת שני מונים אסרה תורתנו לנו, לך שוב אל הכפר וחבא שני סוסים ושכרך נשלם גם בעד טרחתך זאת בכסף מלא.

בשובנו אל העגלה שאלתי את מורי על שמחתו הגדולה כך עד שלא הגיד לי אף סבת הדבר וירמוז רק באצבעו.

"העוד תשאלני" השיבני מורי בתמוהון. אתה יודע, כי אנשי עירי לא נתנוני לעשות דרכי בלילה הזה, ונסעתי למרות ריצונם, עתה ראה כי שלם ה' לי שכר מוצוה הזאת במוצוה אחרת, ישכר מוצוה מוצוה אשר בשבתי בתחומי בפראנקפורט מעולם לא באה אל ידי לקיימה, התבין שמחתני למוותר אמר רבנו משה סופר לתלמידיו, לספר לפניכם כי הצליח רבי בשליחותו, אבל המאורע הזה, אשר בא אל ידו לפני ארבעים שנה, כמו חי ניצב לפני, ועד כה לא זכיתי גם אני לבוא בנסיון כמוהו, עכשיו בא מקרה ליד, ולא אשכח בו, האפשר לרב כי יבוא נסיון של לקחת רבית לידו, בלתי נפרץ הוא כי לרב יהי כסף להלוות לאחרים, ומי זה יעז לתת לרב רבית, ועתה כי בא לידי ואשכח בו מועין שמחת רבי במוצוה כלאים שבאה לידו.

אחד מושגי הצעירים הנזכרים היה בנו השני של רבינו הר"ם סופר, הגאון ר' שמועון סופר ז"ל, אשר היה לאחרונה אבי"ד בק"ק קראקא.

(חוט המושלש)

***

רבינו הרה"ק רבי אברהם יהושע פריינד מנאסויד זי"ע נולד בשנת תרט"ו י"ב תמוז בק"ק סיגעט יע"א לאביו החסיד המפורסם מוה"ר משה ארי' פריינד ז"ל ראה"ק בסיגעט (והיה מחשובי חסידי בעלזא) בן הרב הגאון הצדיק מוה"ר יהושע קראלער ז"ל, ומגזע הרמ"א, המהרש"ל המהר"ם, הש"ך, ועו, ואף מיוחס לדוד מלך ישראל, ומובא בספר כתבי קודש עטרת יהושע מנכדו כ"ק גאב"ד ירושלים הרמ"א פריינד זי"ע וז"ל: שמעתי מכ"ק אאמ"ר זצ"ל, שכשהי' [אביו מרן מנאסויד ז"ל] ילד כבר ארבעה שנים, העמידו אותו על שלחן המלך רבינו הייטב לב זצ"ל, לנסות אותו בספר החינוך, ואמר כל הספר החינוך בע"פ.

רבינו למד בישיבת הגאון מהר"ם שיק ז"ל וסיפר כמה פעמים מגדולת הגאון הזה בענין הנהלת ישיבתו הגדולה לאלקים, וגם נגה עליו אורו של מרן הקדוש בעל דברי חיים ז"ל ונסע להסתופף בצלו, ועד נשימתו האחרונה עלי אדמות לא הסיח דעתו מדביקתו במרן הקדוש בעל דברי חיים ז"ל, ואחר הסתלקות מרן הדברי חיים זי"ע הסתופף בצל הקודש של רבינו הקדוש משינאווע ועוד.

בשנת תרכ"ט נתקשר בקשר שידוכין עם הרבנית מרת פראדל בת הרב הגאון הצדיק וכו' מוה"ר מרדכי יודא לאוו ז"ל האבד"ק אינטערדאם יע"א, שהיה חסיד מובהק להרה"ק ה"דברי חיים" מצאנז זי"ע, ותלמידו של הגה"ק בעל יריעות שלמה זצוק"ל, אחר חתונתו ישב איזה זמן על שלחן המלך חותנו ז"ל על התורה ועבודה אח"כ עשה לו אביו ז"ל חנות קמח וכמובן הנהיל מסחרו כפי מהותו ונתן הקמח בהקפה לעניים, וכאשר שאלוהו על המעות הראה הפתקאות שקבל מהקונים בהקפה, וכאשר התקוטטו עמו על זה אף הוא השיב אמריו שלפי דעתו יותר הגון וראוי ליתן הקמח לעניים בהקפה כאשר שהבעלי כיסין יכולים לקנות גם בחנות אחרת עבור מעות מזומנים, מובן שלא אחר הדבר וחנותו ירד לטמיון.

בשנת תרל"ט חבלים נפלו לו בנעימים ונתקבל בק"ק ראנגע יע"א אשר הי' שייך למחוז רבנות חותנו ז"ל לרב אב"ד, ותיכף אחרי בואו שמה בשלום, התורה הכריזה עליו שצדיק בא לבית מלונה, וכל כוונתו לשם שמים להחזיר כבוד התורה ליושנה, עבד עבודת הקודש עבודה תמה במסירות נפש, וכמה טרחות טרח להעתיק את יום השוק מים ש"ק על יום חול, והתגבר כארי להרים קרן התורה ולהעמידה על ממשלתה בפרט יצא פעמים אין מספר בחרב נוקמת נגד אלה האנשים אשר לא רצו לציינת לדין תורה.

בשנת תרס"ה אחרי פטירת חותנו הגאון המפורסם מה"ר מרדכי יודא לאוו ז"ל נתקבל רבינו למלאות מקום קודש משכן כבודו בק"ק אינטערדאם נאסויד יע"א ותיכף אחרי בואו שמה בשלום וכבוד רב קול המון חוגג כקול שדי התחילה תקופה חדשה וכל איש ואיש אשר הי' לו איזה דין ודברים עם איש ריבו הקריב אליו משפטו לפני כסא כבודו בתקו' בטוחה שבודאי יוציא משפטיו לאור תורה, התקין כמה תקנות טובות להרמת קרן התורה וקיום הדת על תלה ובמלא מובן המלה פנים חדשות באו לכאן לתורה ולתעודה.

מראשית השנה ועד אחרית השנה ראו ממנו ענינים שונים מבהילים ונפלאים, בחג הסוכות שלפני פטירתו אירע לו סיבה שנשבר הפיטם של אתרוג שלו, בימי החורף האחרון נתן לו לבניו ולנכדיו שיבואו לקבל ממנו ברכת פרידה, ואחרי אלה הדברים פעם בכה ופעם בכה ראו ממנו ענינים שונים שלא הורגל באלה כמעט כל השנה, בתחלת חודש אלול שנת תרצ"ב היה רבינו ז"ל במרחץ טארנא ונחלה שמה ויהי' כאשר הרע מעמדו והי' יום יום הולך וחסור עד שנתהוה אצלו גם חולי דלקת הריאה הסכימו להוליכו לק"ק סאקמיר יע"א מחמת ששם ישנם רופאים מומחים ביותר והובא ביום ד' פרשת כי תצא אל בית בן אחיו הגביר החסיד מוה"ר אנטשל פריינד נ"י אולם לא אכל ולא שתה

שם שום משקה ושום סמי רפואה ולא דיבר עם שום איש כל הימים ויהי בערב יום ב' פרשת תבא תקפה עליו החולי ושאל על בנו הה"צ מוה"ר ישראל ז"ל הרב דק"ק הוניאר יע"א, גם ראו אצלו באותה לילה לפני פטירתו דבר פלא שביקר אותו הה"צ מו"ה חיים האלבערשטאם ז"ל כמעט לפני יציאת נשמתו הטהורה ודברו סביב מטתו מרבינו הקדוש מצאנז זי"ע, והגם שהי' משכב דום נזדקר למעלה, ואמר בחררה גדולה, מרבינו הקדוש מצאנז תדברו, הלא ידוע שרבינו הקדוש בעל ייטב לב ז"ל אמר עליו שהוא כל יכול, וקודם עלות השחר תיכף אחרי ביאת בנו הגה"צ מוה"ר ישראל ז"ל נצחו אראלים את המצוקים, ויצאה נשמתו בקדושה ובטהרה ביום י"א אלול תרצ"ב.

רבינו היה מגדולי בעלי הוראה ומגדולי הצדיקים בהונגריה שהפיצו את תורת החסידות בכלל ובפרט חסידות צאנז, גאונותו וקדושתו היתה מן המפורסמות, ורבים השכימו לפתחו להתחמם באורו הבהיר, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

(הדרת קודש ועו)

***

זכורני כשהלכתי פעם ברחוב העיר עם הגה"ק אבד"ק נאסויד זי"ע ועבר שם ילד אחד, ואמר לי הלואי והייתי כמו ילד זה.

(כ"ק אדמ"ר הגה"ק השפע חיים" מצאנז זי"ע)

***

ועובדא הוה בדו"ה הגה"ק רבי מרדכי דוב מהורנוסטייפל זי"ע שהיה פעם בעיר ראצפערט כאשר חתנו הרה"ק רבי שלום אליעזר זי"ע השיא את בתו, ובשבת קודש הסבו יחדיו הגה"ק אבד"ק נאסויד זי"ע [שהיה אז עדיין רב בראנגע] ומו"ח מזיו"ר הגה"ק בעל עצי חיים זי"ע [שהיה חתנו של רבי שלום אליעזר], ובשעת הסעודה נתעורר ביניהם איזה פלפול בהלכה, זה אומר כה וזה אומר כה, ולא הכריעו ביניהם, עד שהחליטו לשאול את פיו של רבי מרדכי דוב שהיה הזקן שבהם, והוא פסק כדברי מו"ח העצי חיים.

ואברך אחד שעמד שם גמגם בלשונו ואמר שהרב מראנגע חולק על זה, וכאשר נשמע הדבר באזני רבי מרדכי דוב, נחרד עד מאד בגודל ענוותנותו, ואמר דאם כן הוא הרי שלא אמר כלום כי הוא אינו הממונה על ההוראה, ורב הממונה על הוראה יש לו סיעתא דשמיא לפסוק אליבא דהלכתא. וכשהגיעו הדברים לאזני הרב מנאסויד נבהל מאד בחששו שמה היה בזה משום פגיעה בכבודו של רבי מרדכי דוב, והלך אצלו לקבל נזיפה בחליצת מנעליו על שהיה כמורה הלכה בפני רבו, אמנם הוא השיבו דאדרבה לו יאתה לפסוק הלכה לאמיתה של תורה כיון שהוא עטור בעטרת הרבנות במדינה זו ואין לו לשים לבו כלל למה שהוא פסק אחרת ממנו.

(כ"ק אדמ"ר הגה"ק השפע חיים" מצאנז זי"ע)

***

ודכירנא מעשה שהיה אצל הגה"ק אבד"ק נאסויד זי"ע, שהיה מחמיר על עצמו שלא לשנות יי"ש מחבית שבישלו בה קודם יין נסך, אף אם הגעילוה, כי חשש שמא אין מועיל בה הגעלה. ופעם היה בשמחה אצל קרוב משפחתו, ונתנו לו יי"ש וטעם מזה קצת, ולפתע נזכר ושאל מאין היי"ש והתברר שעשו זאת בחבית כזו, ומיד נתעצב אל לבו בבהלה, ומאז התענה והסתגף שבועות רבים על זה ואף סירב לקחת קוויטלעך יותר, ואותו קרוב כבר לא היה יכול להביט בפניו יותר מחמת הבושה. וכשהיה הרב מנאסויד בעירי שאלתי אותו מה כל הרעש והלא מעיקר הדין אין בזה חשש, וענה שלא איכפת לו כ"כ עצם הדבר ששתה, ומה שחרה לו הוא איך הגיע לידי כך שנכשל בדבר שמקפיד עליו.

(כ"ק אדמ"ר הגה"ק השפע חיים" מצאנז זי"ע)

***

שמעתי מפיו הקדוש (של הרה"ק מנאסויד זי"ע) שהדרך היה בצאנז, שעוד קודם שב"ק, או קודם יו"ט, מכר הגבאי העליות לס"ת, וק"ז ז"ל קנה לעצמו איזה עליה לס"ת, וביום שב"ק נפל עליו פחד לעלות לתורה, שכ"ק רבינו מרן הדברי חיים זצ"ל היה בעל הקורא בעצמו, ועשה חליפין עם האיש שקנה הגבה וגלילה, וזה האיש עשה עסק טוב מאוד,

שהעליה עלה הרבה מהגבה וגלילה, ובעת שעלה להגבה וגלילה, כבד אחר לגלילה, והוא רצה לעלות להגבה.

אמנם כאשר עלה נכנס בו פחד גם על זה, שעי הגבה יהיה מוכרח להתקרב אל השלחן ששם עמד מרן הקדוש, על כן אמר לאותו שכיבד לגלילה, שהוא ילך להגבה, והוא יהיה גולל, אבל לא הועיל כל התחבולות, שכאשר עסק בגלגול הספר תורה, היסב כ"ק מרן פניו אליו, ובעת קריאת ההפטורה הביט עליו, ולא הסיר עיניו הקדושים ממנו.

(כתבי קודש)

***

גם סיפר לי (הרה"ק מנאסויד ז"ע) איך היה לו הפחד בצאנו, שכמה פעמים היה הולך עם הכוס להושיט לחיים לרבינו הקדוש מצאנו, ונפל עליו פחד, והלך בחזרה מרוב הפחד שנפל עליו, ולא הושיט לחיים, וכן היה תמיד, ולא הושיט לחיים אף פעם אחת, וכשסיפר לי ק"ו זצ"ל תמהתי על זה, והכיר בפני שאני מתמה על זה, ואמר שלא מתחרט על זה, ובלשונו הקדוש: "עס טיט מיר נישט לייט", וד"ל, שמסתמא שאלו שאינם כ"כ במדריגה, לא הרגישו רוב קדושתו, כי זה תלוי בהשגה.

(כתבי קודש)

***

זכורני עובדא כאשר הייתי פעם משובתי שבת אצל דו"ר הרה"ק רבי ישעיה מטשחוב ז"ע ובאותה שבת היה שם גם הגה"ק אבד"ק נאסויד ז"ע, ולאחר שקידש דו"ר הרה"ק ז"ע מזוג כוס להרב מנאסויד שיקדש, ואולם הוא מיאן ואמר שכבר יצא ידי חובתו בקידוש מדו"ז, ושאלו דו"ז בפליאה, למה לא ירצה מר לקדש בעצמו, וענה הרב מנאסויד, כשאני מקדש בעצמי בפי, אני מקדש רק כפי יכולתי לכוון, אולם כעת היתה לי הזדמנות לקדש את הקידוש של הרבי [דשומע כעונה] וכי אוותר על דבר כזה, עכד"ק וזהו דבר חכמה נפלאה

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו ז"ע)

***

הגה"ק מנאסויד ז"ע הגיע פעם לבקר בקלויזנבורג והתאכסן סמוך לביתי. שם בעיר התגורר עשיר מופלג [אביו היה ירא וחרד. הוא עצמו עוד הסתופף בימי נעוריו בצל קדשו של דו"ר הרה"ק משינאווא ז"ע וגם אחר כך לא סר מדרך הישרה כלל. באמריקה היה נחשב בין הכשרים, אבל בקלויזנבורג נחשב מן המקולקלים], שהיה בבעלותו בנק גדול, אשר נזקק לישועה גדולה, וביקש ממני להשתדל אצל הגה"ק מנאסויד, שיקבל אותו עם קוויטל.

שמחתי למלא בקשתו, כי חשבתי שתצמח מזה טובה, והשתדלתי עבורו אצל הגה"ק מנאסויד, שנענה לי ואמר שאכניס אותו אחרי התפילה. הלה נכנס אליו, שוחח עמו וסיפר שזכה להכיר את הרה"ק משינאווא ושאר צדיקים. אחר כך הגיש לו קוויטל והוציא מכיסו שטר נכבד של אלף לע"י לפדיון. שאלו הגה"ק מנאסויד, במה הוא מגלח זקנו, וענה, שאינו מגלח בסכין חלילה, אלא בסם. שוב שאלו, אם אשתו מכסה ראשה כראוי, והשיב, שאשתו הולכת כדרך כל בנות ישראל הצנועות [היא היתה באמת אשה כשרה]. כששאלו מאיזה שחיטה אוכל, ענה שלוקח בשר משחיטת קהילת הספרדים המהודרת.

אחר כך התחיל לשאול אותו בנוגע לבנק שבבעלותו, איך הוא מתנהג בשבת קודש. השיב העשיר, שמעולם לא כתב בשבת, ואף נזהר מלחתום בשבת, גם אם הדבר עולה במסירות נפש. כששאלו אם לא נכנס אף פעם לבנק בשבת, השיב, שזה בלתי אפשרי, כי הוא מוכרח להיכנס לבנק, לכל הפחות כחצי שעה, רק כדי לעמוד על גבי פועליו. כשמע הגה"ק מנאסויד את תשובתו, נעמד ממקומו וגער בו בניזיפה תקיפה שיצא מיד החוצה. הלה ברח משם מיד והגה"ק מנאסויד השליך אחריו את הסכום העצום של אלף לע"י.

לי הסב כל הענין עגמת נפש מרובה, אולם למחרת פנה אלי הגה"ק מנאסויד ושאל על האיש שהיה אתמול אצלו, שכנראה זקוק לישועה, וביקש שאברר עבורו את שמו ושם אמו ואיזה ישועה הוא צריך. כשבררתי הדבר ואמרתי לו, שמח הגה"ק מנאסויד שמחה גדולה.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו ז"ע)

***

כן נהגו עוד צדיקים, כמו הגה"ק מנאסויד ז"ע, שטרם קיבל ממון מאדם, חקר אותו אם הוא שומר שבת כדת, אם אינו אוכל מצות מכונה ואם אשתו נוהגת בכיסוי הראש כראוי וכרומה, ורק אם תשובותיו מצאו חן בעיניו, הסכים לקבל ממנו.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו ז"ע)

***

אני עוד הכרתי צדיקים, שכולם ראו בחוש שהפחד לא שולט עליהם בכלל. זה היה בתקופת תחילת שנות כהונתי ברבנות קלויזנבורג, שם היו כנופיות של רשעים שנקראו קוזיט'ן. הם היו סטודנטים צעירים רוצחים ימ"ש, שהלכו מעיר לעיר בהם גרים יהודים, ועשו שם פוגרומים.

פעם הגיעו הקוזיט'ן לקלויזנבורג, הסתובבו ברחובות עיר ונכנסו לבתי היהודים שהיו ריקים כי בני הבית הסתתרו במחבוא, שברו את החלונות והפכום לחרבות. כן נכנסו לבתי כנסיות ובתי מדרשות, שם מצאו יהודים, והכו בהם עד שנעשו בעלי מום רח"ל. באמצע העיר עמד גשר, וסמוך לה עמדו שוטרי העיר שהיו אמורים למנוע את הרוצחים לעבור עליה ולהיכנס לחלק השני של העיר, אולם הם לא עשו כמובן מלאכתם באמונה, ונתנו להם להיכנס, וכששמעו היהודים במחבואיהם את קולותיהם, נפלה עליהם ימה וחרדה גדולה.

באותו יום היתה אמורה להתקיים חתונה אחד מבני העיר, בתוך בית שסמוך לאותו גשר, ומרוב הבהלה לא עלה על דעתי שהחתונה תתקיים. אני שהייתי עם עוד כמה יהודים במרתף אחד מבתי העיר בצד אחר של הגשר, אליו עוד לא הגיעו הרשעים הפורעים, ולפתע נכנס לשם אברך, ניגש אלי ואמר שבא בשליחות הגה"ק מנאסויד שיושב עם החתן והשושבינין, וממתין שאבוא לסדר קידושין מתוקף תפקידי כרב העיר. תחילה חשבתי להימנע מללכת, אולם כשהגיע השליח הלכתי לשם כשאני סומך על קדושת הרב מנאסויד. יצאתי מהמרתף לרחובה של עיר, לכיוון הבית שם נערכה החתונה, וראיתי את רחובות העיר מלאים שבויי זכוכית ואבנים שנגרמו מהחורבנות שעשו אותם הרשעים.

כשהגעתי למקום החתונה היה פלא בעיני בראותי את החתן עם ציבור יהודים, ובראשם הגה"ק מנאסויד, שרים ומזמרים, ועל השולחנות ערוכים מזונות וי"ש כשהם מאחלים לחיים זה לזה כמו בחתונה רגילה, בלי לשים לב למתרחש בחוץ. העלו סברא לערוך את החופה בפנים עקב המצב, אולם הרב מנאסויד לא הסכים בהביאו את דברי הרמ"א (אה"ע סא, א) שעורכים חופה תחת כיפת הרקיע לסימן טוב. כיון שפסק כן הגה"ק מנאסויד, יצאנו לחצר הבית, וכשהלכו עם החתן במרוצה מגודל הפחד, מחה הרב מנאסויד וביקש שילכו במתינות כראוי לחתן שדומה למלך.

החופה התקיימה סמוך מאד לגשר ונערכה עם כל המנהגים כרגיל. ראינו מקרוב את הרוצחים שבידיהם מקלות ואבנים, והם אף צעקו מצד השני של הגשר, שיהרגו אותנו. לא שמנו לב לצעקותיהם, ובסיום החופה ערכו סעודת חתונה והריקודים כרגיל, והכל עבר בשלום. באותו מעמד ראיתי שהפחד לא שורה על צדיקים.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו ז"ע)

***

גודל בטחונו בהש"ת הי' להפליא וכמה פעמים נשתוממו על אבירת לבו הטהור וכאשר פעם אחת נסע על מסילת הברזל וב' מרכבות המסילה הבאים זה כנגד זה דא בדא סביך וכל אחד מהנוסעים עורק וזורק חוטף וקוטף להציל את נפשו משחת, רק הוא בכבודו ובעצמו יושב לבטח ברוגז על אנשי שלומו אשר הבהילוהו באמרו איך תפול עליכם אימה ופחד עת ידעתם בנפשכם שאמרתם תפלת הדרך, ודכירנא שנסעתי עמו ואימה חשיכה נופלת עלינו מפחד בלילות וכאשר מרכבת אויטא ירטה דרכה לקראתינו ואנחנו העוטרם אותו מימינו ומשמאלו דלגנו ארצה רק הוא בתומת צדקתו נשאר יושב לבטח וצועק עלינו הלא אמרתם תפלת הדרך.

(הדרת קודש בהקדמה)

***

ומה דחילא היה בשנת תרע"ד ארץ מיוחדת המלחמה האיומה ויבואו הפליטים ויגידו באימה גדולה שמחנה האיבים מתקרבת לעירו וכל האנשים נסו לנפשם בחג הסוכות, רק הוא עם סיעת מרחמוהי נמלט אל תוך הסוכה ולולבו בידו באמרו כי יצפנני בסכו ובטוח הוא באלה שהסוכה וד' מינים יגן ויושיע לכל החוסים בו באמת.

(הדרת קודש)

***

שמעתי מאמור ז"ל הי"ד כי בימי הרס עולם מלחמת עולם הראשון אירע עם איש יהודי אחד מק"ק וירארה הסמוך לראנגע יצ"ו שהוכרח לצאת לשדה קטל המלחמה, וטרם התפרד מאשתו צוה עלי שבכל שבוע ושבוע תסע לעיר נאסויד יצ"ו להזכיר אותו לפני מרן זי"ע שלא יארע לו כל מכשול ונזק, וכן עשתה, והוא הלך לשדה הקטל לארץ איטאליען, ולקח חבל במלחמה הגדולה שהיתה שם אצל הנהר הנקרא פיאווע, ופ"א כשנפגשו הצדדים זע"ז לערוך מלחמה זה לעומת זה, וכנהוג שאז דוקרים זא"ז ברמחים ובחרבות צורים, והי' בסכנה גדולה, ולא נשאר לו ברירה אחרת אלא או שיקפוץ למי נהר הניל, או לעמוד בעת הדקירה, והנה פתאום ראה לפניו את רבינו הק' זי"ע שחטף אותו וזרקו מעבר להנהר וניצל, אחר הדברים האלה כתב מכתב לאשתו שתלך ותחזיק טובה בתורה לפני רבינו שהצילו ממות לחיים, והיא בתומה נסעה להראות את המכתב ולהודות לו על הטוב אשר גמלו, ורבינו זי"ע ברוב ענוותנותו דחה את הדברים באמרו תחת שפתי, וכי הייתי שם, בתמיה, וסיפר לי ש"ב הגה"צ קקש"ת רבי ישראל פריינד זצ"ל"ה אבדק"ק הוניאד יצ"ו בנו של רבינו, ששאל את אביו, וכי איך אתה יכול לדחות את הדבר, הלא הוא כותב במפורש שראה אותך, והשיב לו, הלא מובא בתוס' ב"ק דף נ' בשם הירושלמי שמלאך בדמות ר' חנינא נזדמן לו, והעיר ע"ז שעי' זכות האמונה נזדמן לו מלאך כזה בדמותו ובצלמו.

(גדולת יהושע)

***

עוד כתב בספר הדרת קודש, בשעה שהיו המלכיות מתגרות זו בזו, נסע פעם אחת על מסילת הברזל, ובא אליו הממונה איש צר ואויב בחימה גדולה, וזרק אותו באמצע הנסיעה החוצה, והזמין הקב"ה שנפל על גדיש של עשבים ולא הוזק כלל, ע"כ. הנה נכדו הי' גם כן נוסע אתו אז, ולא הרגיש שכ"ק אאמור"ר ז"ל אינו במסילת הברזל, ופתאום ראה והנה כ"ק אאמור"ר אינו, וקפץ מהמסילת הברזל לחפש אם נמצא, ובאישון לילה הי' חושך על פני הארץ, והלך לחפש על יד מסילת הברזל, ומצא את כ"ק אאמור"ר ז"ל שוכב על גדי של עשבים, לא חלי ולא מרגיש, רק אמר לו שיביא לו דלי עם מים לרחוץ את ידיו, כי לא רצה לזווג משם בלי נטילת ידים, ונכדו הלך אז באישון ליל לחפש מים עד שבקושי השיג.

(כתבי קודש עטרת יהושע)

***

כ"ק דו"ר רבינו מנאסאר זי"ע הי' מקפיד שבסעודת ברית מילה יתנו גם מרק ז"ף בלע"ז וכמו שאמרו חז"ל (ברכות מ"ד) כל סעודה שאין בה שריף אינה סעודה וכו', ובשם הרה"ק ר' יהושע מטאמשוב זי"ע מספרים שהגיד: איך דערקען די קינדער פון די מילכיגע ברית'ן, ושצריכין להקפיד לתת פליישיגע סעודות...

(גדולת יהושע)

***

שמעתי מפי הרב בנש"ק מו"ה צבי אלימלך ז"ל בן הרה"ק רבי יושע'לי מטאמאשוב זי"ע מה שראה אצל רבינו זי"ע בהיותו אתו עמו במרחץ טארנע, איך שבאה לפניו אשה אחת בקובלנה בפי' ששרוי' תמיד בפחד, ובלי שום סיבה לדבר מפחדת בכל עת וזמן, ושאל אותה רבינו האם הכירה איזה צדיק, ואמר בזה"ל, כגון צדיק כמו הרב משה'לי מדעעש זצ"ל זי"ע, והאשה הנ"ל לא הי' לה מה להשיב, ולחש לה המשמש בקודש ר' אייזיק ע"ה שתאמר שמכירה את רבינו, והאשה בתום לבכה ענה ואמרה כדבריו, אז אמר לה שתצייר את צורתו ולא תפחד עוד, וכן הוה.

(גדולת יהושע)

***

סיפר לי הרה"ח מו"ה צבי לעפקאוויטש נ"י שגם אצל זוגתו אירע כזאת שהי' לה חלומות נוראים ומבוהלים שהפחידו אותה בכל פעם, וכאשר הזכירה זאת לפני רבינו זי"ע אמר לה שתסתכל בפניו וכן עשתה, ומני אז לא הי' לה עוד פחדים אחר"כ, ודרך אגב הנני להעיר שמצאתי מקור לדבר זה בספר חסידים, שסגולה להינצל מפחד לצייר צורת צדיק עיי"ש.

(גדולת יהושע)

***

וזכורני שהלכתי פעם עם הגה"ק אבד"ק נאסויד זי"ע ברחוב, ואחד ניגש אליו ושאלו אם כבר התפלל, והשיב הרב מנאסויד, איך האב שוין גימאכט מיטן מויל [כבר עקמתי בשפתי].

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו זי"ע)

***

הגה"ק מנאסויד זי"ע אמר לי כבר בזמנו, שמי שעובר על מה שהקלת החמרת, עובר לבסוף על מה שהחמרת הקלתי.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו זי"ע)

***

סיפר לי הגה"ק אבד"ק נאסויד זי"ע כי באחת מערי רומניה התגורר אדמו"ר מסויים שחסידים שנסעו אליו היו מגיעים בבוקרו של יום שבת קודש, ומעשה ביהודי ירא וחרד שנזדמן לשם שבת אחת, ובליל שבת אחר התפילה אמר למארחו כי נתפעל מן הקהל הגדול שהיה שם. נענה לו הלה, הלוה תקרא קהל גדול, המתן עד למחר בבוקר בעת אשר יגיע מרכבת הברזל לעיר ותיווכח איזה קהל גדול בא לכאן...

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו זי"ע)

***

סח לי הגה"ק אבד"ק נאסויד זי"ע, שפעם הלך בעיר בוקארעשט ביום השבת והיה עטור בשטריימל לראשו, וניגש אליו יהודי מאנשי המקום והוכיחו על כך באומרו שפה בעיר זהו חילול השם ללכת ברחוב עם שטריימל. שאל אותו הרב מנאסויד דאם זה נקרא חילול השם מה איפוא נחשב בעיניכם לקידוש השם, והשיב שזה מקרוב נולד אצל שכנו בן זכר והלה כיבד את הכומר בסנדקאות, וזה היה קידוש השם.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו זי"ע)

***

שח לי הגה"ק אבד"ק נאסויד זי"ע שפעם הגיע שמועה לאזנו על אחד מהנשואי פנים שבעירו שאינו נזהר בעיקרי דיני קדושת ישראל, וכשפנה אליו והוכיחו בדברי מוסר, נענה הלה ואמר, הלא כבר אמרתי לרבינו שאל יעתיר עלי מיילי דחסידותא, אני מוכן רק לקיים דינים כגון ללבוש אבנט בשעת התפילה וכיו"ב אבל לא עניני חסידות.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו זי"ע)

***

שמעתי מהגה"ק אבד"ק נאסויד זי"ע על מה שבש"ס הלשון הוא תא שמע ואילו בזוה"ק רגיל הלשון תא חזי, כי בנגלות התורה אפשר לשמוע וללמוד מאחרים, משא"כ בדברים הנסתרים שלא יתכן להשיגם אלא בבחינת ראייה בחוש. (כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו זי"ע)

***

פ"א בהיות רבינו זי"ע אצל הרה"ק אדמו"ר רבי אברהם שלום הלבשרטאם זצוק"ל אבדק"ק סטראפקוב יצ"ו בעל דברי שלום על שבת מברכין, והי' שם בעת ההוא גם הרב הגאון מו"ה רבי אברהם שלמה כ"ץ זצ"ל אבדק"ק ריסקעווע יצ"ו, והציע הרה"ג מריסקעווע לפני הרה"ק מסטראפקוב שהי' מן הנכון שיכבד את רבינו לברך ברכת החודש, וכבודו, ואמר לרבינו לדרוש ולומר איזה דברים קודם ברכת החודש, ורבינו זי"ע פתח פיו קדשו ואמר, דבשמים ישנם שני מיני מקטריגים א' זכר וא' נקבה, ועי' מה שנוהרים שלא להפסיק באמצע התפילה בשיחות בטילות, עי"ז מכניעים את מקטריגים האלו, ואם ח"ו אינם נזהרים ומשיחים בשעת התפילה, אז מוכרחים לערוך אתם מלחמות כדי להכניעם, כי מה שאין משיחין בשעת התפילה, זה הוא עיקר המלחמה והיותר מועיל נגדם, וזהו פי' דברי רז"ל במסכת סוטה השח בין תפלה לתפילה חוזר עליו מעורכי המלחמה וכו' דעי"ז נחלש כח המלחמה נגדם, וע"כ חוזר מעורכי המלחמה, וכאשר שמע הרה"ק

מסטרפאקוב את דברי רבינו, הי' נהנה מאד מדבריו, ואמר שזאת הי' כוונתו, ע"י שהיו מדברים בתוך התפילה, להוכיח ע"י.

(גדולת יהושע)

***

פעם בא לרבינו איש אחד שיברך אותו שיהי' לו פרנסה. ושאל לו רבינו אם הוא עובד בחול המועד, ואמר הן. אמר לו רבינו אם יקבל שלא יעבוד בחול המועד יהי' לו פרנסה בריוח. וכן הוה.

(גדולת יהושע)

***

ושמעתי מהגה"ק אבד"ק נאסויד זי"ע, שפעם הגיע דו"ז הרה"ק משינאווא זי"ע לעיירה אחת, והרבנית אשת המרא דאתרא דשם היתה חובשת פאה נכרית, ודו"ז מחה על כך ברבים והמרא דאתרא נפגע מכך, וביום שבת קודש כשעלה דו"ז לבקר את המרא דאתרא הכין לפניו כיבוד במיני מזון ופירות שונים שהיו בהם הרבה ספיקות בדיני ברכות הנהנין, ודו"ז אכל מכל המאכלים לפי הסדר, וכל התלמידי חכמים שהיו שם התפעלו מגאונותו ובקיאיותו שהשכיל לאכול ולברך כדת בכל פרטי דקדוקי ההלכה.

אחר כך שאל אותו המרא דאתרא על מה שדיבר בגנותו ברבים ולא פנה אליו להוכיחו בביתו, וענה לו דו"ז דמצינו כן בתורה, שאמרו השבטים ליעקב (בראשית לד, לא) הכוונה יעשה את אחותינו, ולכאורה מה תרצו בזה על שאלת אביהם עכרתם אותי להבאישיני כיושב הארץ וגו'. אלא טענתם היתה דבשלמא אם שכס היה עושה מעשהו בצנעא היו גם הם הולכים בצנעא ליקח אחותם ולילך, אבל כשהוא עשה מעשה נבלה ברבים לעשות אחותם כזונה, לכן עשו גם הם דבר גדול להרוג כל העיר שישמעו כל יושבי תבל. ואמר דו"ז זי"ע, אף כאן מכיון שהרבנית הולכת בלבוש זה ברחוב לעין כל, ראיתי עצמי מחוייב לעורר ולהוכיח על כך ברבים למען ישמעו הכל וידעו שמעשיה שלא כדת. ואחר כך הודה לו הגאון המרא דאתרא ואמר לו יישר כח. ועל כל פנים נמצינו למדים דמלבד צדקת קדושתו היה גם גדול בתורה והלכה.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו זי"ע)

***

ושמעתי מהגה"ק אבד"ק נאסויד זי"ע שהיה תלמידו של הגה"ק המהר"ם שיק זי"ע, שפעם בזקנותו אמר רבו המהר"ם שיק למקורביו שאם היתה לו בחדרו מטה [קנאפפ] היה יכול לנוח עליה קצת במשך היום, והם השתוממו לשמוע זאת שכן בחדרו היה מונח זה שנים רבות מטה והוא כלל לא ראה ולא ידע מזה. וזו היא בחינה שכתב רביה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע בצעטיל קטן (אות ה) שלא להסתכל חוץ לארבע אמות ואפילו בבית. ואי אפשר לנו להשיג את גודל קדושתו של המהר"ם שיק, אשר לסוף ימיו נעשה סגי נהור, וכך זכה להיות מגדולי הפוסקים שנתקבלו דבריו אצל כל גדולי ישראל, כי כשנזהרים שלא להגביה העינים אפילו לדבר הרשות זוכים לראות דברים נכוחים בתורה, ומן השמים שמרוהו שלא יצא מפיו דבר שאינו מוסכם להלכה, ואף בשמים נפסקה הלכה כמותו. ולא בכדי אמר המהר"ם שיק לזקה"ק מסיגעט זי"ע כשביקרו בחוליו, שאינו מוצא אצלו שום ביטול תורה, וזקה"ק נתפעל איך שהוא כבר במדרגה של פשפש ולא מצא, ואפילו נדנוד של ביטול תורה.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו זי"ע)

***

ואף שמעתי מהגה"ק אבד"ק נאסויד זי"ע בשם דו"ז הרה"ק משינאווא זי"ע, דיש למנות את החתם סופר בין תלמידי הבעש"ט.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו זי"ע)

***

ושמעתי מהגה"ק אבד"ק נאסויד זי"ע [שעליו אפשר לומר שכ"ד שעות במעת לעת לא הסיח דעתו מזקה"ק] ששמע מדו"ז הרה"ק רבי מרכי דוב מהורנוסטייפל זי"ע בעל עמק שאלה, שאמר על חותנו זקה"ק מצאנו, חותני הוא חסיד כמו בעל התניא ומתנגד כהגר"א.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו זי"ע)

***

שמעתי מהגה"ק מנאסויד זי"ע, ששמע מחותנו, הגה"ק רבי מרדכי יהודה לעוו זצוק"ל, הרב מאינטערדאם [היה צדיק וגאון עולם וחיבר חיבור גדול], שהיה מקודם מתנגד ולמד בהונגריה אצל גדולי ישראל שהתנגדו לדרך החסידות. רק כעבור כמה שנים התחיל לנסוע לצאנו, שם החל להתנהג בחסידות, לבש בגדי חסידות ונמנה על גדולי תלמידי זקה"ק מצאנו זי"ע.

באחת השנים, בחג השבועות, רקד הרב מאינטערדאם בבית המדרש של זקה"ק, יחד עם כל הקהל, רקידה נלהבת עד לב השמים משך זמן ארוך. כשראה זאת זקה"ק מגארליץ, פנה אל אביו, זקה"ק מצאנו, ואמר: מי היה יכול להאמין פעם אודות ה'אונגארישער מתנגד', שיבלה את חג השבועות, זמן מתן תורה, בשעתיים של רקידה, הלא כמה דפי גמרא היה יכול ללמוד בשתי השעות הללו... [רק הוא הרהיב עוז בנפשו לומר כן לזקה"ק, אולי משום שרצה לשמוע מה יענה על כך, ומי יעמוד בסוד קדושים] נעמד זקה"ק מצאנו על רגליו [כדרכו בקודש, כשרצה לומר דבר חריף] ואמר בקול רם: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שבזמנים שלנו, אין דרך אחרת ולא תהיה דרך אחרת, זולת דרך הבעל שם טוב הקדוש, שזוהו הדרך היחידה להישאר יהודי, עכד"ק.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו זי"ע)

***

כך היה דרכם של צדיקים בכל הדורות, לא כמחשבת בני אדם שמדריגות אלו היו רק אצל צדיקים בדורות קדמונים, אלא אף אצל צדיקים שאני עוד ראיתי והכרתי. כמו שעניי ראו ולא זר אצל הגה"ק מנאסויד זי"ע, שנהג להחמיר לא לשתות יי"ש שבישלו אותו ברוד או בסיר ששהה בו בתחילה סתם יינם, אף שהגעילו והכשירוהו, והיה נזהר בזה מאד לשתות רק יי"ש מכלי כשר מתחילה שלא היה צריך הגעלה. היה זה באותה תקופה שהשלטונות גבו מיסים יקרים מיצרני היי"ש לצורך מסחר, שלכן רבים עשו את היי"ש לבד בסתר בתוך ביתם. דרך הבישול היה שהביאו יין מרומניה שם כידוע היה יין לרוב, הכניסו זאת לסירים והבעירו אש תחתיהם עד שנסרף היין ומזה יצא היין שרף הנקרא 'ברנד'. לשם כך היו משתמשים בסירים ישנים ששהו בהם סתם יינם, אותם הגעילו ברותחין, וכיון שחששו שהוא דבר חריף הכניסו בשעת ההגעלה הרבה אפר כדי שיפגום טעמו. אך מחמת חששות מסוימות שיש בהגעלה זו החמיר על עצמו הגה"ק מנאסויד שלא לשתות מיי"ש שנעשה בכלי מוכשר.

פעם אחת אירע כשישב הגה"ק מנאסויד בשמחת נישואין שערך אחד מנכדיו, שהיה רב חשוב תלמיד חכם וירא שמים מרבים, רצה הנכד לכבדו במשקה יי"ש, אך כיון שחיפש בכל הפינות יי"ש מכלי חדש ולא מצא, הרהיב בנפשו להגיש לפני זקינו כוס יי"ש שנתבשל בכלי שהגעילו אותו, ואכן הוא בירך שהכל וטעם קורטוב קטן מן הכוס בקצה שפתיו. כעבור זמן מה התעורר לשאול מהיכן היה זה היי"ש, וכשנתברר לו שהיה זה מסיר מוכשר, נשא קולו בככי ויללה ולא ידע את נפשו מרוב צער וחלחלה, ולא אבה לדבר יותר עם אותו נכד מטוב ועד רע ופקד עליו שלא יראה את פניו בתו. מאותו היום הירבה בתעניות וסיגופים ולא עלה על ערש יצועו בלילה כדי לסגף את גופו, כן גם לא ערך את השולחנות הטהורים ברבים ולא יצא לתפילה עם הציבור, וכמעט שבא לכדי סכנת נפשות. כל זאת בגין האסון הגדול שאירע לו שטעם טיפת יי"ש שנתבשל בכלי שהגעילו אותו בניגוד לחומרתו וזהירותו כל הימים. מעשה זה נתפרסם בכל הגלילות ושמעו הגיע אף עד לקלויזנבורג.

לאחר כמה שבועות נקלע הגה"ק מנאסויד למקום מגורי בקלויזנבורג ובא לבקרני, כמו שהיה דרכו מעת לעת בהיות לנו קשרי אהבה וריעות. בהזדמנות זאת שאלתי אותו: נאסוידער רב, נפשי בשאלתי, שמעתי על המקרה שהתרחש אצלכם ועל כך שעשיתם קול רעש על המכשול הזה, רצייתי לשאול אתכם, האם אכן איסור זה הוא חמור כל כך שצריך להרעיש עולם ומלואו. נענה לעומתי ואמר: קלויזנבורגער רב, האמת אגיד לכם, לא עצם החשש של האיסור נגע ללבי, אלא על זה היה דוה לבי מדוע לאדם כמוני יארע מכשול כזה בדבר שנוהרתי בו

(פארוואס אַ מענטש ווי יעדן זאל נכשל ווערען). באותה שעה ווארו לי
הדברים באור חדש והבנתי שאין הדברים כפשוטם.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו ז"ע)

***

מעשה ששמעתי מידידי הרהגה"צ מריסקאווא זצלה"ה. בזמן שהיה רב
בריסקאווא, עשה הבלן דשם ברית מילה לבנו הנולד לו למזל טוב,
וכיבד אותו בסנדקאות, והיה המאורע שביום המילה היה קור גדול עד
למאוד, והמקוה לא הוחם, והמקוה היה ממעיין חזק, שהיו המים קרים
למאוד, ואמר הרב מריסקאווא זצ"ל שיש לו חשקות גדול לטבול
במקוה, ובמקוה קר כל כך אינו יודע אם אפשרות לו לטבול, אבל הבלן
אמר שמאוד קשה לו כעת להחם המקוה, שהעצים היו רטובים ולא
יבשים, על כן היא עבודה קשה להחם המקוה עתה.

ואמר לו הרב מריסקאווא זצ"ל, שהוא שמע מהרב מנאסאד שליט"א
[זצ"ל], שנכון מאוד לטבול במקוה לבעל הסנדק, שהוא יום טוב שלו,
כמבואר בשו"ע א"ח תקנ"ט סעי' ח' וט', וכן שמעתי מהרב מנאסאד
הרבה פעמים, על כן אני מבקש מאוד שיעשה זאת להחם המקוה.
וכשמוע האיש בעל הברית, שהזכיר את שם הרב מנאסאד, אמר אם
כן אני אראה להשתדל בכל כחי שיהיה מקוה חם, שיהיה אפשרות
לטבול בו, והרב מריסקאווא זצ"ל לא ידע שהבלן הנ"ל יש לו איזו
ידיעה מק"ז מנאסאד זצ"ל, ותמה על הדבר, ושאל אותו מה הכירות יש
לו מק"ז זצ"ל, אמר לו אספר לך מה שאירע בי.

שהוא היה עני ואביון לא עלינו, והתפרנס מזה שהיה הולך ומקבץ לו
מעות, שהיה מחזר על הפתחים, וביגיעה רבה היה כונס לו מעות על
מנעלים להילדים שלו לכבוד חג הפסח, ובוה היה מחיה את הילדים
שהיו הולכים במנעלים קרועים. ואיזה ימים קודם הפסח, שכבר הכין
להם המנעלים, והילדים היו שמחים לאשר שבי"ט פסח יהיו להם
מנעלים חדשים, והנה המנעלים שהכין להם אכלו העכברים הגדולים
שהיו בבית, המנעלים משני ילדים, מאחד הימין ומהשני השמאל.
וכראותי המעשה הזאת, היה עגמת נפש שלי עד אין לשער, אחר
היגיעה רבה שנכנסתי לרכוש מנעלים להילדים יארע כזאת, ומה
יעשה לצער הילדים הרכים, שאחר השמחה יהפך להם ליגון, וראה
שהצער מהילדים אי אפשר לו לעמוד בזה, ולא עשה שהיות, וישא את
רגליו ללכת שוב לקבץ מעות.

והלך ברגל, שלא היה לו פרוטה ליסע על עגלה, והלך בזריזות בהרים
וגבעות, ובאישון לילה כמו שעה 2 אחר חצות לילה הגיע לנאסאד,
וחושך היה על פני העיר, שהוא זמן שכיבה לכל, ובימים ההם לא היה
העיר מסודר בלעקטער להאיר ברחובות, וישא את עיניו וירא בית אחד
שהאור האיר מתוכו, שק"ז היה יושב בדירה שהיה על מקום הגבוה
מהעיר, שמשם היו יכולים לראות את כל העיר, וגם מלמטה בעיר היו
יכולים לראות את הבית. והביט לתוך הבית ע"י החלון, כי אצל ק"ז
לעולם היו החלונות בלא יריעות, ולא סבל שיעשו איזהו כיסוי או
יריעה על החלון, ורק היה מניח בגלוי בלא כיסוי על החלון או יריעה,
וראה את ק"ז שיושב ולומר בספר, והתיישב בדעתו מה יכול להיות,
אכנס בתוך הבית להיהודי הזה, שהקור היה עצום ואי אפשר לעמוד
בחוץ, וק"ז היה ג"כ דרכו שהדלת לא היה סגור במפתח לעולם, ונכנס
אל הבית.

וכראותו ק"ז זצ"ל, שאל אותו מה טובו באמצע הלילה, ואמר שלא
יפחוד, וסיפר לו את כל המאורע כנ"ל, ואת עגמת נפש שלו מזה, ואמר
ק"ז שכעת הוא באמצע לילה, ואי"ה ליום מחר ילך לקבץ לו מעות, ויתן
לו כתב מליצה, שבוודאי אתה עיף כעת מהדרך, והוחם לו, ונתן לו
לאכול והציע לו מטה שלו שילך לשכוב ולנוח מיגיעת הדרך, ועשה כן.
והשכים בבוקר להתפלל, והלך בזריזות לקבץ מעות, ובא לחזרה בבית
ק"ז זצ"ל, וסיפר שהצליח בע"ה, וקיבל מנה יפה מק"ז זצ"ל ג"כ, והלך
וקנה לו המנעלים שצריך לצורך הילדים, והלך שוב לבית ק"ז זצ"ל,
ואמר שבע"ה קנה המנעלים, אבל רבי מה אעשה, שהרי בתוך ביתי
העכברים הגדולים ר"ל, ועוד ימים לפסח, ויעשו עם המנעלים
כראשונים כמו שעשו, ואנא יפנה בזה. וכשאמר לו זאת ראה שק"ז זצ"ל

לקח ספרים הרבה מתוך ארון הספרים, ומדפדף דפים לכאן ולכאן, ולא
ידע מה רוצה בזה, ואח"כ ראה שכותב על הנייר שמו אברהם יהושע
בן חנה מלכה, והושיט לו הנייר, ואמר לו שיתחוב בתוך החור של
העכברים הנייר, וכן עשה כשבא לבית, ומאז כלו העכברים מתוך ביתו
ושוב לא נמצא אפילו עכבר אחד. וכשסיפר המעשה עשה בכל היכולת
מקוה כמה לטבול כרצונו. זי"ע ועכי"א.

נפלאה המעשה שע"י שמו הקדוש בלבד, היה בכוחו להבריח העכברים,
וכבר שמעתי סיפור כזאת ג"כ, שאיזהו איש כפרי היה בא לביתו
בבקשה שהעכברים מציקים לו עד למאוד, ואין לו עצה מה לעשות,
אמר לו שיוזכר את שמו הק' אברהם יהושע בן חנה מלכה, שהוא ציוה
שילכו מאצלו העכברים, וכן עשה, והלכו ושוב לא נשאר עד אחד. זי"ע
ועכי"א.

(מכת"ק [נכדו של רבינו] כ"ק גאב"ד ירושלים הרמ"א פריינד זי"ע א)

***

ראיתי אצל הגה"ק אבד"ק נאסויד זי"ע, שלא רצה להשתמש במאור
העלעקטרי, ואף שדלק שם מ"מ היה לומר רק לאור הנר, ושאלתי אותו
על כך ואמר לי, דהנרות שעשויים מדבר הבא מן החי יש להם איזה
התקשרות ושייכות עם הנפש, ועל ידי כך נכנסים הדברי תורה
לתוכיות הנפש, אבל איזה קשר יכול להיות לנפש עם אור העלעקטרי
עכ"ד.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו זי"ע)

***

שמעתי מהגה"ק אבד"ק נאסויד ששמע מהרה"ק משינאווא שהרבי
מלובלין היה בבחינת נביא.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו זי"ע)

***

סח לי הגה"ק אבד"ק נאסויד זי"ע דבמשך כל השנים שהיה אצל דו"ז
הרה"ק משינאווא זי"ע לא היה דבר הלכה ששאל אותו ולא השיב לו
מיד, ואף פעם לא היה צריך לעיין.

***

שמעתי מהגה"צ אבד"ק נאסויד זצ"ל, ששמע מדו"ז הגה"ק משינאווא
זי"ע שאמר, אם הייתי יודע שיש מי שיכול לעשות טובה לנשמת, הייתי
הולך אליו מקצה העולם ועד קצהו, עכד"ק.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו זי"ע)

***

ובעוד שהצדיק בענוותנותו תולה כל השפעתו רק בזכותם של הבאים
אליו ועי"ז הוא מתבטל להציבור ואומר מי כעמך ישראל, הרי החסידים
מתבטלים לגמרי אל הצדיק ובאים למיזבן סמא דחיי, וכעין ששמעתי
מהגה"ק אבד"ק נאסויד זי"ע משל להבא לשאוב מן המעיין, דכמה
שמרבה לשחות ולהשפיל עצמו יכול לשאוב יותר (עי' תפארת שלמה,
פרשת יתרו, ד"ה אני חותנך). (כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו זי"ע)

***

שמעתי מהגה"ק אבד"ק נאסויד זי"ע שפעם שוחחו אצל דו"ז הרה"ק
משינאווא זי"ע אודות ישיבתו של החתם סופר שהיו שם בחורים באים
בשנים, ואמר הרה"ק משינאווא שהחתם סופר בקדושתו האיר בתוך
חדרי האכסניות של הבחורים ולא באו לידי חטא.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו זי"ע)

***

כמו הגה"ק אבד"ק נאסויד זי"ע, שטרם קיבל ממון מאדם חקר אותו אם
הוא שומר שבת כדת, אם אינו אוכל מצות מכונה ואם אשתו נוהגת
בכיסוי הראש כראוי וכדומה, ורק אם תשובותיו מצאו חן בעיניו,
הסכים לקבל ממנו. פעם כשנסע הרב מנאסויד ברכבת, באמצע
הנסיעה עלה שם אדם אחד וכשראה את הרב מנאסויד הכניס לו
לכיסו קוויטל עם פרוין, מבלי שהרב ירגיש בזה. כשבאה שעת התפילה
נעמד הרב מנאסויד להתפלל וכשהכניס ידו לכיסו הרגיש שיש שם
סכום כסף. שאל את מלווהו איך הגיע לשם הכסף, ואמר שיהודי אחד
הכניס זאת. מיד ציוה עליו לחפש את אותו יהודי בכל הרכבת ולשאול
אותו אם חנותו פתוחה בשבת.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק ה"שפע חיים" מצאנו זי"ע)

***

הוא בא להתפלל ומתפלל מתוך הסידור בודאי הוא מאמין בה' וראוי לצרפו למנין.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק השפע חיים" מצאנו ז"ע) ***

רבנות יתירה מזו שמעתי מפי הגה"ק מנאסויד ז"ע, שהיה ג"כ תלמידו של המהר"ם שיק, דהנה המשנה אומרת (אבות ד, כב) ועל כרחך אתה מת, שמדרך העולם שבני אדם מתייראין מן המיתה כיון שיודעים בנפשם שהרבו לפשוע, ובעוה"ב יצטרכו ליתן דין וחשבון על כל מעשיהם ויצטרכו להתמרק ביסורי גיהנום.

ואכן המציאות היא שהאדם רוצה תמיד להמשיך ולחיות עלי אדמות, כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת (קהלת ט, ד), שחושש מה שמצפה לו בעונשי הגיהנום רח"ל ומקוה שבעוה"ז יתן דין וחשבון על כל מעשיו שיעשה יום מותו תחכה לו אם ישוב מיד תקבלו.

אמנם יהודי כהמהר"ם שיק שידע בעצמו שמעולם לא חטא לפני השי"ת ואף לא בביטול תורה, הוא בודאי לא היה לו מה לחשוש מפני המות, ועם כל זה שעות ספורות לפני פטירתו מן העולם אמר כי הוא משתוקק שהשי"ת יעזור לו שישאר בחיים, והוא מקבל על עצמו אפילו על מנת שבמשך כל היום לא תהא דעתו צלולה רח"ל ורק למשך עשרה דקות ביום תהא דעתו צלולה ומיושבת עליו כדי שיוכל לקרוא קריאת שמע לפני השי"ת. כך שמעתי מפי הגה"ק מנאסויד ז"ע.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק השפע חיים" מצאנו ז"ע) ***

שמעתי את הגה"ק מנאסויד ז"ע מתבטא אודות תלמיד חכם מסויים, גדול בתורה ובעל הוראה, שרואים שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה. וסיפר שהכיר את אמו של אותו ת"ח שבאה ממשפחה עניה ופשוטה מאד, אבל בכל עת ביקשה רק שיהיה לה בן תלמיד חכם, שיהיה דיין ויוכל לפסוק הלכות. בכל פעם שהאשה באה אליו לתת קוויטל, ידע מראש את בקשתה שתזכה לבן ת"ח, ומלבד זאת לא היתה לה שום בקשה. כן הוה, שבנה נעשה תלמיד חכם מפורסם ומורה הוראה בישראל. רואים שהקב"ה שומע תפילת כל פה, גם של נשים פשוטות.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק השפע חיים" מצאנו ז"ע) ***

שמעתי מהגה"צ מנאסויד זצוק"ל, בשם זקנו הרה"צ מוה"ר יהושע'לע קראלער זצוק"ל שאמר, תמה אני איך יכול להיות יהודי שאינו בעל רוח הקודש לפחות בשני זמנים בשנה, בליל פסח וביום הכפורים.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק השפע חיים" מצאנו ז"ע) ***

על גודל האמונה הנדרשת בהשי"ת לבדו, היטיב לומר הגה"ק מנאסויד ז"ע, שצריך לדעת, שלהישען על אבינו שבשמים אינה כאחד הטובע בים, שבצר לו נאחו אפילו בקש, כי המשענת על אבינו שבשמים, היא ההצלה המעולה והאינתנה ביותר ואין לך תמיכה ואחיזה טובה מזו.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק השפע חיים" מצאנו ז"ע) ***

הגה"ק מפריסטיק נכד הגה"ק מצאנו קרא אותו "צאנזער סאדיגערטישיק" והבינו מדבריו בפשטות שכוונתו שהוא חסיד מצאנו, כמו החסידים הללו מרבם, וכשנפטר ביום י"א אלול ביום היראציט של הרה"ק מסאדיגורא הבינו את דבריו הק',

***

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל

***

כתיבה וחתמה טובה

לזכות הרוצה בעילום שמו שיקויים ברכת צדיק
"מנוחה ושמחה, אור ליהודים"

להצלחת

נושה בן אסתר מלכה
זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד לו
להתברך בכל כולי דמיטב

להצלחת

נואיר יחיאל בן חנה סינאו
זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד
לו להתברך בכל כולי דמיטב

להצלחת

נחנם נוענדל בן פרידא גילה
זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד לו
להתברך בכל כולי דמיטב

להצלחת

אפרים בן אסתר לאה
זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד
לו להתברך בכל כולי דמיטב

להצלחת

יוסף נתן בן ברקה טויבא
זכות הפצת תורה וחסידות,
יענווד לו להתברך בכל כולי דמיטב

להשתתפות בהוצאות הגליון לרגל שמחה או לע"נ ולקבלת הגליון במייל, להערות ולהארות, GILYON.LIZENSK@GMAIL.COM

רובא דרובא מהיהודים לא נודע להם חומר איסור אכילת מצות מכונה, והאמת כי רובם סמכו בעיקר על היתרו של הגה"ק רבי יוסף שאול נאטאנזאהן זצוק"ל אבד"ק לעמבערג בעל שואל ומשיב.

אולם לאמיתו של דבר הנני אומר בתורת אם לא יגיד' ששמעתי מפה קדשו של הרה"ק מנאסויד זצוק"ל, שכנודע לא הוציא מילה מיותרת מפיו, שאף הוא אמר בתורת אם לא יגיד' ששמע מפי הגאון רבי אורי זצ"ל ראש ב"ד דק"ק לעמבערג, מתלמידיו המובהקים של הגה"ק רבי יוסף שאול, שהיה נוכח בשעת הסתלקותו מן העולם, וקודם פטירתו החל רבי יוסף שאול לבכות, אמרו לו תלמידיו: נר ישראל למה אתה בוכה. אמר להם רבי יוסף שאול: חזרתי ועיינתי עתה בכל התשובות שהשבתי במשך כל ימי חיי [כנודע יש בשו"ת 'שואל ומשיב' תשובות לאלפים] ואיני מתיירא כלל, לבד מהוראה אחת ממנה אני מתיירא, והיא מה שהוריתי להתיר את המאשין מצות, מי יתן שהשי"ת יוסיף לי ימים ואוכל לשוב ולפרסם 'קול קורא' לאסור את המאשין מצות' שהתירי בעבר. עכ"ל.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק השפע חיים" מצאנו ז"ע) ***

כבר כתב זקה"ק מצאנו ז"ע בדברי חיים (ליום כיפור, ד"ה בפסוק כי ביום הזה) שבערב יום הכפורים סמוך לעת ערב אפילו פחותי ערך מתעוררים למאד במסירות נפש לה' בתשובה כי אז נתבטל כמעט כח התאוות והחומר וכו' עיי"ש,

ופעם דיברתי בענין זה עם הגה"ק אבד"ק נאסויד ז"ע ואמר לי שקבל מצדיקים דמי שאינו אוכל חמץ בפסח מוכח שיש בו עדיין מקדושת ישראל.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק השפע חיים" מצאנו ז"ע) ***

בדידי הוה עובדא, כשביקר הגה"ק אבד"ק נאסויד זצ"ל בקלויזענבורג, שדרכו בקודש היתה להאריך בסעודה שלישית של שבת קודש עד שעה מאוחרת ביותר, ואף בימות החורף היה מאריך עד קרוב לשעה שתיים אחר חצות הלילה, ולעיתים היה שוקע במחשבותיו הקדושות במשך שעות ארוכות והבריות סברו כי הוא מנמנם. באותו מוצש"ק הלכתי אליו לאחר שסיימתי את הסעודה השלישית ועשיתי הברלה.

כשבאתי כבר היה אחרי חצות ליל ומצאתי שם רק כמה אנשים בודדים כי נתאחרה השעה, ואז רק החלו באמירת הזמירות. כשעמדו לברך ברכה"ז, נמנו ומצאו שהיו שבעה אוכלי פת וביחד עמדי נשאר בקושי מנין לברכת המזון. אך כשרצו להתפלל ערבית ראו כי רק חמשה אנשים עוד לא התפללו, והיתה להרה"ק חלישות הרעת מזה.

פנה הרה"ק מנאסויד לאחד ממקורביו הרה"ח ר' מאיר מיינסטער ע"ה וביקש ממנו שילך ל'קפה האוו' כי שם ימצא בודאי מי שעוד לא התפלל. הוא הלך לשם וכמובן שמצא שם הרבה אנשים שעוד לא התפללו, ואחד מהם שהכירו הסכים לבוא עמו להשלים את המנין אצל הרב. כבואו פתח הרה"ק מנאסויד בשיחה עמו ובתוך הדברים שאלו לזהותו. הלה ניסה בתחילה להתחמק מלענות לו, אך משהרבה להפציר בו, סיפר כי הוא נכדו של הגאון המהר"ם שיק זצ"ל, והרה"ק מנאסויד שמח שמחה גדולה בשמעו זאת, כי בשבוע ההוא חל יומא דהילולא של המהר"ם שיק והוא היה תלמידו המובהק, והיתה לו קורת רוח מרובה שבדיוק לתפילת ערבית של מוצאי שבת זו הודמן לו להתפלל עם נכד רבו המהר"ם שיק. כולם התפלאו על המקרה הזה, ואני למדתי מכך הלכה למעשה, בראותי שלא שאלו כלל אם הוא שומר שבת וכי"ב, אלא העמידו על חזקת כשרות, והיינו שמסתמא אם

לע"נ האשה החשובה הצדקנית

מרת פרידא גילה בת הרה"ח ר' יצחק אייזיק ע"ה (רי"ד)

נלב"ע י"ז אדר ב' תשע"ט